

**CORRESPONDENȚĂ
DE LA BERLINALĂ**

Astăzi, 14 februarie, se anunță premiile Berlinalei. Pină la aflarea listei complete, facem o recapitulare.

Citiți articolul lui Iulia Blaga ÎN » PAGINA 3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 216 » 14 – 20 februarie 2009 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

COOLTURISME

iPod-ul cărților

Mădălina Cocea

„Cărțile sînt ultimul bastion al analogului”, spunea Jeff Bezos, șeful Amazon, cu cîteva zile înainte de lansarea primului dispozitiv de lectură Kindle, în noiembrie 2007.

FAST FOOD ÎN » PAGINA 15

Casele memoriale stau la mila profesorilor

Ciprian Nedelcu

În afara Bojdeucii lui Ion Creangă, casele memoriale rămîn o necunoscută pentru publicul ieșean, amator de muzee într-o mică măsură. Directorul Muzeului Literaturii Române, Dan Jumară, crede că salvarea ar putea veni de la... Institutul Cultural Român, care ar trebui să aducă turiști străini.

ÎN » PAGINILE 6-7

Trei răspunsuri de la Radu Pavel Gheo

Consemnate de Bogdan Romaniuc

„Nicăieri un volum de povestiri nu stîrnește același interes ca un roman”, crede autorul volumului *Numele mierlei*, apărut de curînd la Editura Polirom în colecția „Ego. Proză”.

ÎN » PAGINA 13

„Cineva să recunoască“

Istoricul Stejărel Olaru susține că doar așa vom afla cine a ordonat asasinarea lui Ioan Petru Culianu

Directorul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România a acordat acest interviu „Suplimentului de cultură” la Iași, unde a prezentat documentarul *Culianu în țara lui Ceaușescu*.

» „Urmele s-au șters, așa este, dar toată lumea e de acord astăzi că a fost un asasinat politic, culmea, săvîrșit în 1991, și nu înainte de '90, că acest asasinat politic își are rădăcinile la București, deși s-a petrecut la Chicago, și că persoane influente din politica românească de atunci, din 1991, au stat în spatele acestei crime.”

Citiți interviul realizat de George Onofrei ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

O ecuație a civilizației

Tragedia de la Veszprem ne-a transmis tuturor, în multe moduri, că un butoi cu pulbere se umple în timp, fără să conștientizezi prea bine asta. Handbalistul Marian Cozma a murit, alți doi colegi ai săi, un sîrb și un croat, probabil nu vor mai juca niciodată handbal în urma rănilor suferite. Furia telespectatorului față de atacatori e firească. Pînă și dorința de răzbunare, venită cumva pe linia trasată de filmele de acțiune americane cu un anume tip de happy-end, e normală. Totul se curbează nefiresc cînd ne referim însă, mai bine zis cînd încercăm să nu ne referim, la etnia criminalilor.

Am fost atent, în perioada asta, la comentariile de pe forumuri. De pe cele românești, dar, în măsura în care a fost posibil să înțeleg, și de pe cele maghiare. Pe forumurile din România – un fel de urlul la unison, în care o întreagă etnie, cea romă, era acuzată. Pe cele maghiare – frustrare și dorința unguirilor de a se face o delimitare clară: da, criminalii sînt cetățeni maghiari, dar de etnie romă. Cunoaștem: cam aceeași frustrare o manifestăm și noi, pînă și cei mai toleranți dintre noi, cînd vedem ce scriu ziarele italiene despre ce se întîmplă în peninsula.

Asemenea întîmplări și, mai ales, urmările lor sînt serioase semnale de alarmă. Am auzit în perioada asta oameni care au pledat de multe ori chiar public pentru toleranță spunînd că, pe undeva, în adîncurile sincerității lor, s-ar simți împacăți dacă ar fi adevărat zvonul conform căruia cîțiva dintre celebrii tigri ai lui Arkan din Serbia ar fi pornit în căutarea criminalilor. Mai mult, mai înspăimîntător, am simțit un fel de susținere prin simpatie sau, mai bine zis, un fel de incurajare nerosită față de membrii Gărzii Maghiare, o formațiune extremistă din Ungaria, care au profitat, în fapt, de moartea lui Marian Cozma pentru a-și face din nou auzită ura, pentru a-și face auzite îndemnulurile la xenofobie, pentru a-și face auzit naționalismul.

Rău e că toate aceste defulări mai mult sau mai puțin fățișe sînt augmentate tocmai de modul în care se percepe a fi impusă toleranța de către Uniunea Europeană. Faptul că ziarele, televiziunile sînt obligate, practic, să ocultească problema etniciei în asemenea situații, în loc să denuncie atmosfera, o încercă suplimentar. Oamenii resimt această pînă la urmă firească abordare ca pe-un soi de cenzură, iar de-aici frustrarea capătă accente teribile. Nu-mi dau seama dacă, în timp, o astfel de abordare își va arăta efectele pozitive. Altfel zis, e necesară, nu cred însă că și suficientă. Clar este că, mai ales atunci cînd lumea se clatină sub povara unei crize, ura și frustrările devin hrana perfectă pentru diverse formațiuni extremiste. Și asta pentru că formațiunile de acest tip n-au niciodată nevoie de soluții concrete, au nevoie doar de creionarea ideii unui „Salvator”. Iar la asta se pricep, din păcate, cel mai bine.

Tot citeșc prin presă, aud discutîndu-se în diverse medii ale societății civile că România, alături de întreaga Uniune Europeană, a depășit riscul dictaturii, de orice tip ar fi ea. Aflu, uimit, din expunerile publice ale unor intelectuali că atît sistemul, cît și nivelul de civilizație la care a ajuns omenirea ne vor feri pe viitor de orice atrocități de tipul celor trăite în trecut. Și mă întreb, cînd aflu asta, dacă susținătorii acestei idei fac efortul de a-și aminti că numai cu vreun deceniu și ceva

» **Cîțiva cuțitari nenorociți au omorît un om la Veszprem, iar lucrul acesta a inflamat împotriva unei întregi etnii două națiuni europene, cea română și cea maghiară. Te crucești cînd îți dai seama cît de ușor s-a întîmplat așa ceva. Te crucești și te întrebă dacă modul în care se încearcă inducerea spiritului de toleranță în masa noastră de „oameni civilizați” e cel mai potrivit.**

în urmă, la o aruncătură de băț de noi, adică în fostul spațiu iugoslav, oamenii civilizați, sub ochii unui întreg sistem viabil al Uniunii Europene, au devenit brute inimaginabile, cășăpindu-se nu doar pe fronturi, dar ducîndu-și ura personală pe scările blocurilor, omorîndu-și vecinii cu secură, ucigînd inclusiv copii care, pînă cu cîteva luni înainte, erau colegi de grădiniță cu propriii copii. Ne-om fi civilizat oare atît de mult într-un deceniu? Așa o fi, însă oamenii descriși mai sus, mulți dintre ei, mai trăiesc încă. Unii sînt pensionari neștiuți ai statului sîrb, ai celui croat ș.a.m.d.

Revenind la chestiune, îmi doresc ca pe undeva pe la Bruxelles să se fi observat acest lucru simplu: cîțiva cuțitari nenorociți au omorît un om la Veszprem, iar lucrul acesta a inflamat împotriva unei întregi etnii două națiuni europene, cea română și cea maghiară. Te crucești cînd îți dai seama cît de ușor s-a întîmplat așa ceva. Te crucești și te întrebă dacă modul în care se încearcă inducerea spiritului de toleranță în masa noastră de „oameni civilizați” e cel mai potrivit. Sigur că eu n-am soluții, mai mult, sigur că n-am nici îndreptățirea, nici competența de a le oferi chiar de le-aș avea. Știu însă, pe de altă parte, că Europa și-a unit forțele într-o Uniune tocmai pentru a găsi soluțiile cele mai potrivite spre a se evita catastrofe. Toleranța este, indiscutabil, scopul pentru care merită să faci eforturi. Etnia nu trebuie, indiscutabil, culpabilizată pentru cîteva „elemente” ale ei. Dar avem aici o ecuație. Pe care civilizația trebuie s-o rezolve cît mai repede, și nu vreun „Salvator” apărut prin vot popular în mijlocul vreunei națiuni europene.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Cum sîntem români

Am văzut zilele trecute manifestările iubitorilor handbalului din Ungaria după uciderea lui Marian Cozma, fost jucător al clubului MKB Veszprem. Am văzut sute de oameni care plîngeau cu sughițuri moartea unui străin. Un „venetic” venit să joace handbal la ei în țară. Handbal... Nici măcar nu era fotbalist.

L-au jelit suporterii echipei de handbal Pick Szeged, care sînt de fapt adversarii celor de la Veszprem. În orașul unde a jucat pentru ultima oară handbal, Marian Cozma va fi făcut cetățean de onoare post-mortem, iar tricoul cu numărul opt, în care a

natală. E, de altfel, singura formă de solidarizare și de empatie pe care o văd în România ultimilor ani.

» **Dacă nu facem ceva, cumva, nu știi ce și cum – dar cît mai repede –, asta se va întîmpla. România e în dezagregare. Se destramă în toate felurile: moral, civic, educațional. Populația țării scade, pleacă cine poate, cei care rămîn se descurcă, se „învîrt”, clasa conducătoare e tot mai incompetentă, solidaritatea aproape că nu mai există...**

O văd în Parlamentul României cînd e vorba ca aleșii neamului să aperse un Năstase sau altul de anchetele DNA. O văd pe stadiioanele de fotbal (căci la români alt sport nu contează), atunci cînd suporterii scandalagii se solidarizează în lupta lor împotriva jandarmilor. Și... cam atît.

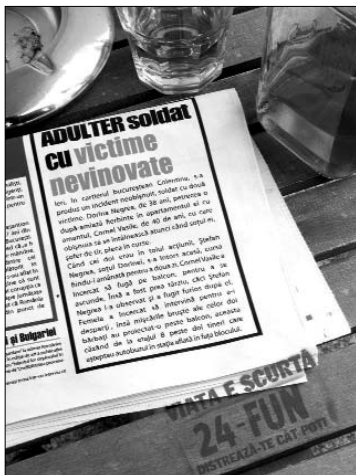
Ce e în neregulă cu noi? Fiindcă aici ceva nu merge cum trebuie. Mă gîndeam, de exemplu, cît de absurde sînt spaimele naționaliştilor români care

se tem că ungrorii ne-ar putea lua Ardealul. Oare l-ar mai vrea? Îmi e de ajuns să mă gîndesc la solidarizarea suporterilor de la cluburile de handbal din Szeged și Veszprem de care pomeneam mai sus. Iar apoi să îmi amintesc de bătăile sîngeroase care se iscă între suporterii de la Universitatea Cluj și C.F.R. Cluj. Vă imaginați o asemenea solidarizare în Cluj? Sau în București, între suporterii de la Steaua și Dinamo, care ajung să pună interesele clubului chiar și deasupra celor ale echipei naționale?

Eu nu-mi pot imagina (exceptînd, după cum am zis, cazurile în care apare un dușman comun – adică forțele de ordine). Distanța între civilizația sportului din Ungaria și cea din Cluj e mult prea mare. Distanța dintre Szeged și Cluj – sau dintre Ungaria și România – e mult prea mare. E cea dintre o țară normală, civilizată și civică, și o unitate teritorială de strînsură, ce alunecă încet-încet în barbarie.

Dacă nu facem ceva, cumva, nu știi ce și cum – dar cît mai repede –, asta se va întîmpla. România e în dezagregare. Se destramă în toate felurile: moral, civic, educațional. Populația țării scade, pleacă cine poate, cei care rămîn se descurcă, se „învîrt”, clasa conducătoare e tot mai incompetentă, solidaritatea aproape că nu mai există... Nici nu știi ce ne mai leagă. Doar dușmanii comuni, atunci cînd ni-i găsim sau ni-i imaginăm. Iar cînd o țară ajunge să fie unită doar ca să fie „contra”, e timpul să se schimbe ceva radical.

Sau să-ți iei tâlpășiga, fiindcă e prea tîrziu ca să mai schimbi ceva.

juca handbalistul român, va fi retras de club. Uciderea tînărului sportiv i-a marcat pe suporterii maghiari și a îndoliat țara. Țara vecină, Ungaria.

Și, dincolo de tristețea inerentă, n-am putut să nu mă întreb imediat: ce e în neregulă cu noi? Cu noi, românii, vreau să spun.

Nu vreau să îmi închipui cum ar fi reacționat suporterii români dacă așa ceva s-ar fi întîmplat în România cu un handbalist maghiar. Sau chiar cu unul român. N-am văzut cine știe ce gesturi de solidarizare sau măcar de revoltă în cazul brașoveanului ucis la sfîrșitul lunii ianuarie în fața unei case de schimb valutar, cînd încerca să intervină în timpul unui jaf. Singurele forme de solidarizare pe care le-am văzut au fost cele ale procurorilor și judecătorilor craioveni, care l-au eliberat foarte-foarte de presupus ucigaș, un individ condamnat la 15 ani de închisoare în România și încă 12 ani în Republica Moldova

În documentarul *The Wondrous World of Laundry*, germanul Hans-Christian Schmid urmărește cei 400 de kilometri pe care rufele de la hotelurile de cinci stele din Potsdamer Platz, Berlin, îi parcurg pînă în Polonia, pentru a fi spălate în 24 de ore. Filmul a fost prezentat în secțiunea „Forum” a celei de-a 59-a ediții a Berlinalei, desfășurate în tradițional vîntosul spațiu din Potsdamer Platz. Da, a fost încă o ediție în care marile teme au făcut jocurile. Pînă pe 14 februarie, cînd aflăm premiile, facem recapitularea.

Iulia Blaga

Este seara zilei de marți, 10 februarie.

Am sacrificat petrecerea românească pentru acest text. Îl voi scrie pe trei sferturi, îl voi completa mîine, după ce văd *Katalin Varga*, și îl voi trimite în mare viteză la Iași ca să poată pleca revista la tipar. Sînt la Berlin de șase zile și nu am găsit nici un film care să merite Ursul de Aur. Ediția din acest an mi se pare medie, și mă mir că e așa, pentru că după ediția de anul trecut, părerea unanimă a jurnaliștilor a fost că nivelul valoric al Berlinalei a scăzut. Cu toții ne așteptam la mai mult. Probabil că nu e vina directorului festivalului, Dieter Kosslick. Poate că nu se mai fac filme remarcabile.

Dar pînă să ajung la filmele din Competiția Oficială, hai să spun mai bine de la început cum au dat românii la Berlină. Pe scurt: foarte bine. Am văzut *Cea mai fericită fată din lume*, debutul lui Radu Jude în lungmetraj (prezentat în „Forum”), de două ori și de fiecare dată cu sala plină. Mi-a plăcut de fiecare dată. Prima oară mi-a atras atenția capacitatea de a capta curgerea timpului și m-a înduioșat eroinea (foarte bună debutanta Andreea Bășneag), care pare singurul om normal dintr-o ceată de

apucați care se luptă cu timpul. (Ea și macheaza interpretată excelent de regretata Luminița Stoianovici.) A doua oară am rîs la replici și am apreciat naturalitatea situațiilor. Radu Jude a oferit un mini-spectacol la Q&A-ul de după premiera oficială. Era praf de emoție, clar, dar atât de emoționat încît i-a pierit orice inhibiție. A fost de tot hazul cînd a spus în engleză că tatăl său a crezut multă vreme că, vrînd să facă film, aleargă după „green horses on the wall”. De fapt, dacă e să-i unească ceva pe românii de la Berlină, acest ceva nu e minimalismul, ci umorul (în unele cazuri ca reacție la cum ne văd străinii minimalismul din filme). „Mă gîndesc să fac un film despre Revoluție ca să pot lua un premiu la Berlin”, a spus Gabriel Achim, la cea de-a doua proiecție cu scurtmetrajul *Bric-Brac*, prezentat în Berlinale Shorts. Asta a propo de o replică din filmul său. Iar Paul Negoescu, întrebare pe scenă, după prima proiecție cu *Renovare* (fiere scurtmetraj a avut cinci proiectii), cum de filmul e „att de românesc”, a spus: „Păi, eu sînt român, povestea e românească, iar nemții au venit cu banii” (filmul e coproducție româno-germană). Ambele scurtmetraje au fost foarte bine primite, cu aplauze, de săli mereu pline. (Niște străini au spus la ieșirea de la filmul

CORESPONDENȚĂ DIN GERMANIA

Rufele murdare ale omenirii se spală la Berlină

lui Radu Jude, cu năduf, „este att de românesc!”. Sper să n-ajungem ca iraniienii. Deocamdată, interesul pentru filmele românești e evident.)

Anamaria Marinca, mai bună decît protagonistă Kerry Fox

Anamaria Marinca a fost considerată de mulți jurnaliști cel mai natural element din *Sturm*, filmul lui Hans-Christian Schmid care concurează la Ursul de Aur. Unii critici, cum sînt cei de la „Screen Daily”, au spus că e mai bună decît protagonistă Kerry Fox, în vreme ce filmul – care tratează despre încercarea unui procuror al Tribunalului de la Haga de a convinge o bosniacă să depună mărturie împotriva unui general sîrb – are aerul unui episod din serialul *Lege și ordine*. Mai dezamăgite au fost reacțiile la *The Countess*, filmul lui Julie Delpy despre sîngeroasa Erzebet Bathory, în care româncă o interpretează pe Anna Darvulia, confidenta și iubita contesei. Filmul, prezentat în „Panorama”, a fost considerat de cei care l-au văzut în cel mai bun caz o comedie involuntară, chiar dacă Anamaria Marinca a făcut tot ce a putut.

Dintre filmele din Competiția Oficială mi-a mers cel mai mult la inimă

cel care n-avea nici o legătură cu rufele murdare ale istoriei, cu foamea, războaiele, Holocaustul, globalizarea sau criza financiară. Un film de dragoste, o poveste „desuetă”, tristă și fermecătoare semnată de Stephen Frears. *Cheri* o transpune pe ecran pe Colette, într-o poveste despre o prostituată de lux din Belle Epoque (o Michelle Pfeiffer frumoasă și palidă ca rochiile ei extraordinare) care se îndrăgostește iremediabil de un bărbat cu mult mai tînăr (Rupert Friend), fiul unei kolege de breaslă (Kathy Bates). După șase ani de amor, consimțit de mamă, tînărul e msurat de aceasta cu o partidă foarte bună și foarte tînără. Povestea are delicatețea unui serviciu de ceșcuțe de ceai. Și e mult mai sinceră decît alte filme asumate politice sau care încearcă să-și facă loc cu teme mari fluturate pe catarg. Totuși, *Cheri* nu e de Urs, e prea frivol. Dar tocmai această frivolitate pe care și-o recunoaște îi dezghioacă un posibil mesaj. Drama iubiților care s-au născut la prea mare distanță unul de altul și care nu-și pot regla timpul odată ce pasul căsătoriei a fost făcut poate fi o replică la lumea de azi care își ascunde goliciunea, sărăcia de spirit și individualismul în spatele unor filme politice sau al unor copii decolorate după *Babel*-ul lui Iñárritu.

KATALIN VARGA, UN ROADMOVIE DE TRAGEDIE GREACĂ

Am ratat conferința de presă cu *Katalin Varga* – la care au participat regizorul Peter Strickland, actrii Hilda Peter, Norbert Tanko, Lazlo Matray, Tibor Palfy, și producătorii Oana Giurgiu și Tudor Giurgiu – pentru că a trebuit să intru în direct la Radio România Cultural imediat după film. *Katalin Varga* e un film unguesc ca stil și transilvănean în privința peisajelor. Este povestea unei femei maghiare din Transilvania care pleacă în căutarea celui care a violat-o și i-a făcut un copil. Îl găsește la casa lui, transformat în bine. Mai mult decît subiectul mi-a plăcut stilul lui Peter Strickland, care face un roadmovie de tragedie greacă, introducînd intermezzo-uri în care imaginea devine foarte organică: zgomotele vîntului prin frunze, țîrîitul greierilor plus un zgomot de studio care îți amintește, împreună cu unele imagini, de David Lynch – totul se aude mai puternic. În acest registru, drama femeii care devine din bună rea, poate prea puțin justificată dramaturgic, se poate integra mai bine în geografia care devine una interioară. N-am înțeles în schimb de ce personajele negative vorbesc în română, dar regizorul spune că povestea din film e universală și că s-ar fi putut petrece oriunde. Primul jurnalist pe care l-am văzut ieșind din sală a făcut-o după trei sferturi de oră, și, în general, nu s-a ieșit de la viziunea de presă. E posibil un premiu? Cred că da.

Patru dansatoare intră în universul fiecărui obiect cu care jonglează

Prințesele scamatoare

Iluzionistele: Un spectacol de Mădălina Dan
Centrul Național al Dansului, București
Cu: Maria Baroncea, Carmen Coțofană,
Mihaela Dancs și Mădălina Dan
Dramaturgie: Rui Catalao
Scenografie: Mara Grigoriu
Light design: Cătălin Nicolescu
Sound design: Adrian Stoian

Crocodilul are nevoie de apă. Toarnă! Soarele e mare și galben. Pune mîna pe soare! Azi se mîncă paste. Digeră! Mi-au căzut doi dinți. Prin-de-i! *Iluzionistele* e ca un covor fermecat cu toate căsăturile la vedere. Ca o facere și desfacere a poveștilor-spectacol pompate de o imaginație care, din cîteva obiecte de recuzită, construiește o lume spontan rulată în rapidele ei derulări. Lume minusculoidă, țesută din granule de gesturi. Gesturi în-copilărite care se împiedică, fac buf-buf, eh-eh, se ridică, rîd și adorm pe pernuțe.

Mihaela Michailov

Abordînd arhetipul narativ al basmului ca premisă dramaturgică, Mădălina Dan propune o anatomie a celui mai fecund domeniu fabulatoriu, în care „a fost odată ca niciodată” devine matca tuturor posibilităților, marca tuturor convențiilor. Iluzionistele decojesc straturile ficțiunii, formulele tipice în orice basm, carcasa poveștii. Se transformă în magiciene ale cotidianului, în scamatoare care fac aerul să clipocească și întunericul să sune ciudat.

Spontaneitatea, performativitatea instant, neprelucrată, senzația că totul se assemblează sub ochii noștri constituie trăsături definitorii ale unui show în care magia se insinuează în fibrele jocului.

Ce nu există – coarda cu care se sare, foaia pe care se scrie – ajunge să aibă, prin investiția coregrafilor în spațiul fictiv – deopotrivă concrete și fortă imaginară.

Dramaturgic, spectacolul este gîndit ca o sumă de microlumi aparent paralele, care au o unitate de viziune atent

elaborată. Maria Baroncea, Carmen Coțofană, Mihaela Dancs și Mădălina Dan articulează, asemeni unor fetițe care descoperă primele șiretlicuri magice, silabele începutului unui joc care, deși are un sfîrșit, e fără sfîrșit. Silabele începutului unui spectacol. Ale oricărui început. Atunci cînd nimic nu e fixat, cînd totul se transformă din mers. Iluzionistele dispar și reapar, transfigurează datele concrete ale spațiului și timpului evanescent și performează într-un studiu de laborator în care orice poate interfera cu orice.

Iluzionistele creează un limbaj performativ intim

Mădălina Dan își continuă studiul performativ început în *Dedublarea*, în care propunea o radiografie a convenției, a contextelor și a mecanismelor ei de expunere. Teatrul în teatru, rama cortinei roșii de catifea și spectacolul care încapă într-un paravan mobil, teatrul vizibil și invizibil, palpabil și volatil, manipulat, „mînat” la vedere în așa fel

încît exact ceea ce îl instituie să poată fi destituit reprezintă marea scamatorie a iluzionistelor. Ele intră în matele poveștii, în intestinele construcției și deconstrucției unui spectacol și pun lupa pe toate elementele constitutive: pe spațiul predatat, reinventat și sustras vederii, pe elemente de decor care particularizează teatralitatea convenției (cortina și paravanul), pe replici care assemblează un dialog al flash-urilor senzoriale, al emoțiilor inocente, rostogolite pe toboganul timpului pînă în groapa cu nisip a copilăriei.

Cele patru dansatoare intră în universul fiecărui obiect cu care jonglează. Toarnă apă peste crocodil, întind o sfornică, ridică soarele. Refac un comportament de vorbire în care ilogismul este, de fapt, sursa unei logici interioare. Iluzionistele creează un limbaj performativ intim capabil să funcționeze ca o microcomunitate lingvistică, în care se amestecă clișee din povești, sensuri primare, literale al unor expresii, semne și semnale de discurs proprii limbajului copiilor.

Texte fragmentate, suprapuse, imagini-emoții-amintiri sînt intercalate ca niște bucăți din puzzle-ul inocenței copilărești. Cu castel, vapor, animaluț, juculețe cu mîncăruri imaginare, iubiți lăsați la țarm și sunete bizare. Un singur cuvînt are efectul bulgărelui de zăpadă. Atunci cînd o ia la vale trage după el zăpada celorlalte cuvinte. Coregrafele lucrează cu particule elementare de stări și senzații fragile care au o calitate esențială: neîndemînarea performantă, prosteala abilă, voită, necesară cînd e vorba de un univers atît de vulnerabil. Pare fiecare în scenariul ei. În final, scenariile se unesc – există cîteva mici burți – și compun filmul exfolierii unui spectacol, al unei lumi.

Iluzionistele mi-a amintit de inocența carismatică din *De ce fierbe copilul în mămăligă*, în regia lui Radu Afrim, de stîngăcia șarmantă din performanțele-ul lui Jennifer Lacey, *Les Assistants*, cea mai ludică aglutinare a convențiilor scenice pe care am văzut-o vreodată, și de *Experimentul Zaica*.

Cum să dai cu duhul de pămînt

România este țara în care a muri a devenit sinonim cu a crăpa. Iar cînd crăpi, trosnetul țestei, aortei sau al toracelui trezește la viață populația de hiene. Așa cum rechini miros dîra de sînge din coșul unui adolescent, televiziunile se excită canibalice la orice leziune internă a unui român.

La finele săptămîinii trecute, o nenorocire s-a abătut asupra unei familii de concetățeni: băiatul lor, handbalist profesionist în Ungaria, a fost omorît într-un local. Asta era știri. Cu vocația unor chirurghi beți, editorii teledurorilor și

tele-viziunilor au hotărît să facă „maratoane” jurnalistice, de parcă s-ar fi trezit în ei duhul lui Emil Zatopek, celebrul atlet ceh din cărțile lui Ioan Chirilă. În fapt, ei au reușit să confişte o durere surdă, pe care nici cel mai mare reporter din istoria omenirii n-o poate repovesti: durerea unor părinți și, să nu uităm!, durerea unui tip tînăr, de 26 de ani, asasinat într-un loc public din țara vecină. O noapte întreagă, orgoliul de „grand reporter” al domnilor din spatele butoanelor a călcat, apăsător și calculat,

peste limitele decenței și ale oricărei firimituri de demnitate umană: la nouă, la zece, la unșpe, doișpe, la unu, la două, poate și mai tîrziu, am asistat, din postura tribului de canibali ce-asteaptă să se pătrundă carnea la baît, la un ritual grotesc de aplauze prin orașele patriei noastre. Sîntem o nație în perfectă minciună cu propriile noastre reflexii: reporterii îmbrăcați în negru relatau din fața cortegiului funerar; se anunța, obsesiv, „peste o oră, cortegiul va ajunge la Alba Iulia... la Sibiu... la Pitești... la

București”; oameni ce nu-l cunoscuseră pe cel dispărut aplaudau un destin cu care erau perfect paraleli și nepăsători, dar cu care, acum, se suprapuneau pînă la propria mîntuire; domni scrobîți, atent nerași, se ițeau în platourile emisiunilor, scoțînd pe gură vorbe pe care ar fi bine să și le rezerve pentru propriile drame. În perfectă sincronie cu imbecilitatea media, autoritățile au hotărît să-i acorde sărmanului un titlu onorific. Știți cum sună știrea, cum zice frantuzul, *à la une?* „Monica Iacob-Ridzi,

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

ministrul Tineretului și Sportului, a declarat că handbalistul Marian Cozma va primi, *prin excepție*, titlul de Maestru Emerit al Sportului”. Asta este fix drama noastră: sîntem o țară construită pe excepții, nu pe reguli. O singură întrebare: știe doamna Ridzi cîți dintre maeștrii emeriți ai sportului supraviețuiesc de pe o dzi pe alta? Recordmani ai amendamentelor, am învățat pe de rost cum să ne mințim

sufletele noastre și pe ale celor de lingă noi.

Le-aș dori hienelor din presă și celor din aparatul de stat al României să-mi provoace regrete și rușine pentru cele scrise astăzi. Dar tare mi-e că, de acum într-o săptămîină, despre Marian Cozma nu se va mai spune nimic. Cum vor da atunci domniile lor ochii cu familia handbalistului, oameni cărora li s-a creat senzația că toată România plînge sincer alături de ei?

Scurt-turism la Clermont-Ferrand

Clermont-Ferrand e un oraș liniștit de provincie, un fel de Brașov à la française din centrul căruia poți vedea în depărtare zăpezile de pe Puy-de-Dôme. Pascal s-a născut acolo în 1623, iar două secole mai târziu, frații Michelin au pus bazele primei uzine cu același nume. După ce a bifat capitolele „filosofie” și „cauciuc”, orașul a mai reușit o performanță: găzduiește, de 31 de ani, cel mai important festival de scurtmetraje din lume și al doilea festival de film, ca mărime, din Franța (după Cannes, evident).

să colonizeze românii orașul din Auvergne. Sau dimineața, cînd cobori la recepția hotelului ca să iei micul-dejun, auzi coloana sonoră din *Les Vacances de Monsieur Hulot*, ca și cum Tati însuși ți-ar face cu mîna pe fereastră, în timp ce la masa de vizavi o duduie blondă povestește despre o invenție care va revoluționa omenirea: vapoarele-avion. Crezi poate că viața ta la Clermont e tot un scurtmetraj (din păcate, nu stai decît două zile), dar nu știi dacă e în secțiunea experimentală („Labo”), în cea națională sau internațională.

Oricum ar fi, sînt cozi peste tot, lumea se înghesuie civilizată ca să vadă scurtele din competiție. Și e lume de toate felurile, clase întregi de liceeni care chicotesc în timpul proiecției, doamne la brațul partenerilor lor, studenți c-un aer de cunosători sau doar gură-cască. Cum am stat într-adevăr doar două zile, n-am apucat să fac parte decît din ultima categorie. De-aici și aerul pronunțat turistic al corespondenței mele. Pot însă să vă spun, ca să stați liniștiți, că standul României de la Marché du film a arătat bine și că s-au împărțit creioane șmechere de la Anim'est, iar permanența a fost asigurată de patru domni foarte prezentabili. În afară de asta, sala de presă era la primul etaj al piscinei de lângă Maison de la culture, astfel încît jurnaliștii îmbrăcați gros, ca de iarnă-spre-priemăvară, defilau pe lângă bazinul unde clermenteții își făceau orele de înot. În plus, fiecare

din cele aproape 3.000 de persoane din industria cinematografică avea la dispoziție o căsuță poștală în care oricine putea să-i lase mesaje. Imaginați-vă cum ar fi ca la TIFF măcar regizorii și actorii să aibă parte de așa ceva. S-ar umple căsuțele de multe mesaje de dragoste, de felicitări și de cîteva înjurături scrise pe bilete de autobuz.

S-au remarcat negativ scurtele din Coreea de Sud

Din cele aproape 40 de scurtmetraje pe care le-am văzut, trei au fost premiate. E o proporție destul de bună, dacă ne gîndim că în cele trei secțiuni ale competiției au fost proiectate cam 185 de scurtmetraje și că juriile au acordat 44 de premii și mențiuni. Poate că doar am avut noroc: numărul filmelor proaste a fost nesemnificativ față de cel al filmelor bune și foarte bune. Totuși, s-au remarcat negativ scurtele din Coreea de Sud (alese parcă de departamentul de propagandă din cadrul ministerului pentru defăimarea cinematografiei autohtone) și *Babin*, un „mediu” japonez de 35 de minute, în care un bărbat cumplit de enervant joacă rolul unui vierme de pămînt gay. Japonia a fost din fericire salvată de *Kodomo no keijijogaku (O metafizică a copilăriei)*, animație cu personaje care-și țin capul în mîna sau care deschid gura pe un fermoar ce ascunde alte mii de fermoare.

La secțiunea „Labo”, *The Control Master* (r. Run Wrake), o animație sci-fi cu imagini luate exclusiv din colecțiile CSA, a primit premiul Audi. Iar din filmele din competiția internațională (categorie la care a concurat și *La drumul mare* al lui Gabriel Sărbu), amintesc *Betty Banned Sweets* (r. Michelle Savill) și premiata *Luksus* (r. Jaroslav Sztandera; Prix de la Jeunesse) și *The Blindness of the Woods* (r. Javier Lourenço, Martin Jalfen; Prix Canal +), un debut „porno sweet” cu păpuși gigantice care locuiesc într-o pădure din Suedia.

» Numărul filmelor proaste a fost nesemnificativ față de cel al filmelor bune și foarte bune.

„Profitați de ediția din 2009, pentru că în 2010 nu se știe...”

Nu are cum să nu-ți placă la Clermont. Agitația simpatică a orașului și filmele bune sînt suficiente să te țină nedezlipit de cele 7 săli de proiecție pe toată durata festivalului (anul ăsta, perioada a fost 30 ianuarie – 7 februarie). Nimic nu te-ar putea face să bănuiești că, din cine știe ce motive, festivalului nu-i merge bine. Însă e de-a-juns să citești textul directorului în caietul-program, text care se termină cu fraza: „Profitați de ediția din 2009, pentru că în 2010 nu se știe...”.

Ministerul Afacerilor Externe a renunțat, după 20 de ani de colaborare, să mai ofere vreun ajutor financiar, controalele fiscale se adună, scandalul legat de retribuirea voluntarilor e în toi. Sper totuși ca echipa *Sauve Qui Peut le Court-Métrage* să salveze și de data asta scurtmetrajul, așa cum o face atît de bine încă din 1981.

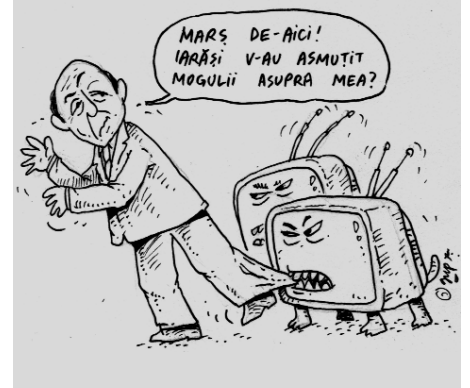
Luiza Vasiliu

Început în anii '80 la inițiativa Asociației *Sauve Qui Peut le Court-Métrage* (Scapă Cine Poate Scurt-Metrajul), festivalul adună în fiecare an între 120.000 și 135.000 de spectatori, fiind un loc esențial de întâlnire pentru profesioniștii din lumea cinematografilor.

La Clermont ți se poate întîmpla orice. Te plimbi pe-un bulevard pustiu, duminică după-amiază, te-ndrebi de ce au tras toți obloanele și, dintr-odată, ești luat pe sus de-un grup de fete care vor neapărat să te ducă în centru, la Maison de la culture. Mai poți, printr-un mare noroc, să vorbești două minute chiar cu directorul festivalului, despre cum or

SUPLIMENTUL LUI JUP

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Casele memoriale stau

3.000 de vizitatori anual pot face dintr-un custode de casă memorială un om fericit. Vizitele „cu clasa” organizate de învățătoare și zilele comemorative rămân singura speranță a acestor muzee lipsite de vizibilitate. A le trece pragul presupune adesea și asumarea unui risc: se dărîmă! În afara Bojdeucii lui Ion Creangă, restul caselor memoriale rămîn o necunoscută pentru publicul ieșean, amator de muzee într-o mică măsură (7.6%, conform unui studiu din 2006*). În aceste condiții, directorul Muzeului Literaturii Române din Iași, Dan Jumară, crede că salvarea ar putea veni de la... Institutul Cultural Român, care ar trebui să aducă turiști străini.

*Studiul Cultura 2006, finanțat de Primăria Municipiului Iași și realizat de către Centrul European de Resurse și Consultanță

Grupaj realizat de Ciprian Nedelcu

JUMĂTATE LOCUIȚĂ, JUMĂTATE MUZEU

Pe fosta stradă Bușinescu, după un gard întunecat, un bust o reprezintă pe Otilia Cazimir. Poarta este închisă cu zăvorul – nu există o sonerie, nici măcar un cîine nu se arată pentru a semnala prezența vreunui turist realmente interesat să absoarbă cît mai multe informații despre scriitoare.

În depărtare, nepoata Otiliei Cazimir, Alice Zaiț, cea care deține o parte din casa memorială, își țină bătrînețile, sprijinindu-se într-o cîrjă, către o ușă. Noroc cu un cîine din vecini, care începe să latre. Custodele privește de după perdea și își dă seama că la poartă așteaptă cineva.

La intrarea în casă, vizitatorul poate fi bulversat de amestecul dintre nou și vechi, dintre aerul păstrat de pe vremea Otiliei Cazimir și tehnologia modernă: în dreapta, o centrală termică, tot înaintea – un televizor postat pe unul dintre dulapurile scriitoarei, acum obiect de muzeu.

În prima încăpere, o crăpătură dă de gol condiția în care se află casa construită în anul 1858. „A fost reparată această bucată de casă în urmă cu cîtiva ani... Din păcate, casa memorială nu poate intra complet în reparații, deoarece o parte din ea este deținută de către nepoata Otiliei Cazimir, care locuiește aici. În orice caz, dacă s-ar acorda fonduri pentru reparații, ar trebui să fie consolidat întregul imobil. După cum vedeți, chiar

dacă s-a reparat această bucată, care este muzeul, odată ce în cealaltă parte nu s-a intervenit deloc, au reapaș și aici crăpăturile din pereți”, spune custodele Gioconda Enea.

Prea multă „discreție”

Pe unul dintre site-urile care amintesc despre Casa Memorială „Otilia Cazimir”, apare textul: „Clădirea în care este amenajată casa memorială a fost construită în anul 1858. Ca stil arhitectonic, se caracterizează prin discreție și simplitate, aceste dominante fiind specifice clasei de mijloc a societății românești din veacul trecut”. Nimic mai adevărat, însă asta în condițiile în care unul dintre potențialele obiective turistice ar trebui să fie departe de termenul „discreție”.

„Anual avem peste 1.000 de vizitatori. În general, este vorba despre copii care vin prin intermediul școlilor din Iași... Cei mai mulți dintre vizitatori vin vara, datorită concediilor și excursiilor organizate în acea perioadă. Cred că există o oarecare promovare, pentru că apar date despre muzeu și pe Internet, există informații și în diverse reviste – și nu doar în limba română... Drept dovadă este și faptul că, printre vizitatori, avem chiar și turiști străini! În 2008 a fost la noi un grup de turiști din Franța”, a precizat custodele.

La „Sadoveanu”: doi vizitatori din Canada

Cînd vezi Casa (sau Muzeul) „Mihail Sadoveanu”, nu ai cum să nu fii măcar puțin impresionat, în primul rînd de arhitectura imobilului situat în apropiere de zona Agronomie. Pentru ieșeni însă, tocmai locația și absența unor mijloace de transport în comun (cu excepția microbuzelor, care trec din an în Paști – n.r.) determină lipsa de interes pentru un imobil

destul de interesant. Dar, și aici, nevoia de fonduri se face simțită.

„Printre vizitatorii noștri se află și unii români care au plecat în urmă cu mulți ani în străinătate, ieșeni care au revenit pentru a vedea muzeul. Mai vin și foști studenți din Iași care s-au răspîndit prin toată țara... În 2008 am avut doi vizitatori din Canada, care au fost la grădiniță chiar în această casă! Aici a existat cîndva o

grădiniță și ei au revenit pentru a vedea locul în care au copilărit! În 2008 am avut 4.700 de vizitatori, în general copii sau tineri. La noi se fac vizite în special la începutul lui noiembrie, de Zilele «Sadoveanu». Am avea nevoie de unele fonduri, măcar pentru repararea turnului, care este un punct de atracție pentru turiști”, a declarat Cecilia Mașincu, custodele Casei „Mihail Sadoveanu”.

» „La Casa «Nicu Gane» nu se păstrează arhitectura, în primul rînd pentru că acolo au avut sediul diverse instituții de stat, începînd cu Direcția a II-a a Regionalei Silvice Iași.” – Dan Jumară, directorul Muzeului Literaturii Române Iași

la mila profesorilor

Bojdeuca lui Creangă, excepția care întărește regula

Una dintre puținele excepții de la regulă este Bojdeuca lui Creangă. „Avem un caz foarte special – la Bojdeuca lui Creangă vin constant vizitatori din afara Iașului. La Bojdeuca avem zeci de mii de vizitatori anual, aceasta fiind de fapt și cea mai vizitată casă memorială din Iași”, a declarat Dan Jumară, directorul Muzeului Literaturii Române din Iași.

„Bojdeuca este primul muzeu din țara noastră al unui scriitor român. E, poate, cel mai vizitat dintre muzele

Iașului – nu numai de publicul nostru țintă, copii, ci și de foarte mulți adulți iubitori de Creangă. E adevărat că nu este un flux continuu de vizitatori. Avem vizitatori în lunile mai-iunie și în octombrie. Au fost chiar și peste 1.500 pe zi! În ultima vreme s-a dezvoltat turismul de micro-grup și asta este o chestiune benefică”, a menționat Daniel Corbu, cel care s-a ocupat până de curând de Bojdeuca lui Creangă, actualmente director adjunct al Muzeului Literaturii din Iași.

Tristețe în casa veselului Topîrceanu

Într-un imobil nu mai mare decât o colibă, undeva, în Copou, aproape de Spitalul de Urgențe, a stat cândva George Topîrceanu, prieten cu Otilia Cazimir. Înăuntru, cele două cămăruțe strâmte ar speria pe oricine suferă de claustrofobie. Mai mult, pe pereți sînt vizibile, din nou, crăpături – ca rîni ale unei bătălii demult pierdute cu timpul și, uneori, cu indiferență.

„În 2008 am avut 2.480 de vizitatori la Casa Memorială «George Topîrceanu». Majoritatea vizitelor au avut loc la cele două sărbători – pe 20 martie și pe 7 mai. Este adevărat că avem nevoie de unele fonduri pentru consolidarea casei... Cred că Iașul, în general, ar trebui să fie mai bine promovată. Ar trebui să se facă tot posibilul pentru a fi declarat Capitală Culturală Europeană. Nici un alt oraș nu deține mai multe obiecte de patrimoniu decât Iașul, iar statul ar avea numai de cîștigat de pe urma promovării culturii. Sînt chiar vizitatori care ne spun că statul ar trebui să investească mai mult în păstrarea unor astfel de valori”, ne spune custodele Casei Memoriale «George Topîrceanu», Iulia Mihalache.

CASE MEMORIALE DOAR PE DINAFARĂ

Dan Jumară (foto), directorul Muzeului Literaturii Române Iași este de părere că nu toate imobilele în care au trăit diverse personalități pot fi intitulate „case memoriale”.

„Casele rămîn aproximativ la fel cum erau pe vremea personalităților care au locuit în aceste imobile. De exemplu, «Vi-la cu turnișor pătrat», care se află pe Alcea Sadoveanu, este numită de noi «Muzeul Sadoveanu», nu «Casa Memorială Sadoveanu», deoarece nu se păstrează aranjamentul interior de atunci... Există unele piese de «mobiler Sadoveanu», dar altele sînt aduse de la Fălticeni sau din București. În ceea ce privește Casa «Nicu Gane», acolo avem un birou autentic, citeva obiecte de artă decorativă, citeva tablouri de pe vremea personalității și o fotografie de-a sa. La Casa «Nicu Gane» nu se păstrează arhitectura, în primul rînd pentru că acolo au avut sediul diverse instituții de stat, începînd cu Direcția a II-a a Regionalei Silvice Iași”, a menționat directorul Muzeului Literaturii Române din Iași. Mai mult, referitor la Casa „Nicu Gane”, Dan Jumară a precizat că aceasta a fost închisă accesului publicului din cauza condiției precare în care se găsește. „Acum, o excepție o constituie Casa «Nicu Gane», unde, din cauza stării foarte proaste a clădirii, am fost nevoiți să stopăm accesul publicului. Din cîte am înțeles, e posibil ca planșele să se prăbușească, în eventualitatea în care există vizitatori care merg la etajul I și nu ne putem permite acest lucru, așa că am decis în urmă cu aproximativ șase luni să o închidem accesului”, a precizat Jumară.

Potrivit lui Dan Jumară, Casa Memorială „Mihai Codreanu” are un avantaj: e

situată chiar vizavi de Bolta Rece. „În plus, pe scări sînt postați doi buldogi din fier care atrag atenția trecătorilor!”

Noroc de comemorări

Conform afirmațiilor făcute de către Dan Jumară, 3.000 de vizitatori pe an reprezintă o cifră subdimensionată, deși, la unele case memoriale, acesta este un număr fericit.

„Majoritatea vizitatorilor se înregistrează la casele memoriale din Iași în special de zilele comemorative ale personalităților care au trăit acolo. Numărul de vizitatori crește în acele perioade datorită profesorilor, care își aduc elevii atunci tocmai din acest motiv. Cred că o mie, două, trei de vizitatori pe an reprezintă o cifră subdimensionată, deoarece, la unele case memoriale, numai în zilele comemorative se adună peste 1.000 de vizitatori. În cele mai rele situații, există 500 de vizitatori pe lună. Muzeul Literaturii are o dublă subordonare: una metodologică – la Ministerul Culturii – și una financiară, dacă o pot numi astfel – la Consiliul Județean. Oricum, pînă în momentul în care se votează Legea Bugetului, nu putem să facem o estimare a ceea ce ne vom putea permite sau nu să facem cu fondurile alocate. Am făcut deja propuneri de buget, dar așteptăm să se voteze această lege. Totuși, nu sîntem foarte îngrijorați din acest punct de vedere, pentru că, aici, la noi, există mentalitatea unui oraș al culturii și, de-a lungul

timpului, s-au alocat destule resurse bugetare”, a menționat Dan Jumară. Un optimism contrazis totuși flagrant de realitate.

Directorul Muzeului Literaturii Române din Iași este de părere că imobilele care păstrează ceva din aerul epocii în care au trăit marile personalități ale Iașului ar trebui să reprezinte și o parte vie a acestora. „Adecea, casele memoriale reprezintă mai mult decît alte instituții de cultură. Cel puțin în ce privește Muzeul Literaturii, de cînd a devenit entitate juridică de sine stătătoare, publicul a venit aici într-o instituție vie. În cazul caselor memoriale nu avem o activitate muzeală strictă, avem multe programe pentru public, unele mai ample, altele de o mai mică anvergură. Avem multe evenimente la care sîntem parteneri, cum ar fi programele școlare. Este adevărat: aproximativ două treimi dintre vizitatorii caselor memoriale sînt elevi. Mai vin și grupuri mai mici. Mai rar vin turiști din străinătate”, a spus Jumară.

Promovarea, bat-o vina!

Dan Jumară este de părere că promovarea poate fi îmbunătățită în ceea ce privește obiectivele culturale ale Iașului. „Se poate face mai mult la nivel de promovare, este adevărat. Primăria are deja un program de afișaj stradal, dar e loc și de mai bine. Ar trebui ca de la intrarea în Iași să se facă acest lucru, să se pună unele indicatoare care să sublinieze locația obiectivelor muzeale. În Italia, de exemplu, într-o gară există două ghișee: unul la care se dau informații feroviare și unul la care turistul poate afla ce obiective specifice poate vedea. Această zonă, a turismului, este o foarte atractivă pentru cei ce vor să acceseze fonduri europene. Uneori mai apare cîte un ghid, dar... S-a vorbit mult despre aceasta, însă un ghid de informații turistice nu a mai ajuns să funcționeze la Iași. Ar fi bine să existe un astfel de ghișeu, unde, ca turist, să îți se spună unde poți merge să vezi picturile lui Sabin Bălașa, muzele etc. De asemenea, chiar și Cimitirul Eternitatea este un obiectiv turistic foarte important!”, a spus directorul Muzeului Literaturii Române din Iași.

Acesta susține că o situație mai gravă este cea a promovării în afara granițelor României, acolo unde nici reprezentanții Institutului Cultural Român, nici atașatul de la ambasade nu se omoară cu firea în acest sens. „Din punctul nostru de vedere, Institutul Cultural Român nu există – asta din punctul de vedere al muzeelor din Iași. Nu ne-a contactat niciodată nimeni de la ICR. Ar trebui ca atașatul de la ambasade să se ocupe de promovarea culturală a României. Pe de altă parte, cu agențiile de turism este o întregă poveste – nu aduc vizitatori la muze. Însă acestea organizează activități pentru turiștii ieșeni în alte localități”, a precizat Dan Jumară.

Casa „Codreanu” are noroc de Bolta Rece și de doi buldogi

NOTORIETATE APROAPE DE 0

Potrivit studiului Cultura 2006, finanțat de Primăria Municipiului Iași și realizat de către Centrul European de Resurse și Consultanță, cea mai cunoscută casă memorială este Bojdeuca lui Ion Creangă, indicată de 6,3% dintre respondenți. Celelalte sînt cunoscute foarte puțin sau aproape deloc: Casa Memorială «George Coșbuc» – 0,1%; Casa Memorială «Mihai Kogălniceanu» – 0,2%; Casa Memorială «Mihail Sadoveanu» – 1,1%; Casa Memorială «Otilia Cazimir» – 1,4%; Casa Memorială «George Topîrceanu» – 0,4%.

„Cineva să recunoască.“ a ordonat asasinarea lui

Stejărel Olaru, director al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, a acordat acest interviu „Suplimentului de cultură” la Iași, unde s-a aflat la invitația Centrului Cultural Francez pentru a prezenta documentarul *Culianu în țara lui*

Ceaușescu (pe 26 ianuarie). Acesta a fost realizat de Lucia Hossu Longin și face parte din seria *Reconstituirii*, serie care are drept scop elucidarea unor dosare din perioada comunistă, a căror anchetă a fost întreruptă sau nefinalizată.

Interviu realizat de George Onofrei

Aș vrea să vorbim pentru început despre documentarul Culianu în țara lui Ceaușescu. Care a fost scopul principal pentru care ați ales tema aceasta?

În primul rând, filmul documentar despre Ioan Petru Culianu, care cuprinde două episoade – primul: *Culianu în țara lui Ceaușescu* și al doilea: *O moarte la Chicago* –, face parte dintr-o serie pe care Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, împreună cu Televiziunea Română, a inițiat-o, o serie intitulată *Reconstituirii* și care tratează astfel de subiecte din istoria recentă a României. Filmul despre Culianu a fost ideea Luciei Hossu Longin. Cu toții am fost entuziasmați de ea pentru că este în continuare un episod incert – mă refer la asasinarea profesorului Culianu, despre care încă nu știm multe, doar felul în care s-a desfășurat. Nu știm cine a ordonat crima și nici cine a executat-o. Aceasta a fost raționamentul. Filmul a fost deja difuzat de Televiziunea Română și, din câte am înțeles, a avut o audiență acceptabilă pentru zilele noastre, când succes au doar emisiunile mondene și cele cu maneliști.

Care sînt elementele noi pe care le aduce filmul?

Așa cum spuneți și dvs., am vrut să reimpresăm memoria colectivă în ceea ce privește activitatea profesorului Culianu, care este una remarcabilă, Ioan Petru Culianu fiind practic un geniu al culturii române, geniu care a fost forțat să părăsească România, care după ce a trecut prin Italia și Olanda „s-a refugiat” în Statele Unite, la o universitate prestigioasă, cea din Chicago, Divinity School – profesorul Culianu era specializat în istoria religiilor și a lucrat îndeaproape cu Mircea Eliade. Astfel că, deși cărțile lui Culianu s-au publicat în ultimii ani la Editura Polirom, seria fiind îngrijită de Dan Petrescu și Tereza Culianu-Petrescu, am vrut ca povestea, cea care are trăsături absolut umane, să ajungă din nou la public și, de ce nu, să sensibilizăm instituțiile statului pentru a se iniția noi demersuri, presiuni pentru elucidarea acestui caz enigmatic.

Nu este prea târziu pentru asta? Și dvs., în documentar, ați arătat că dosarul de la SIE a dispărut. E suficient timp încât să se fi șters toate urmele.

Urmele s-au șters, așa este, dar toată lumea este de acord astăzi că a fost un asasinat politic, culmea, săvârșit în 1991, și nu înainte de '90, că acest asasinat politic își are rădăcinile la București, deși s-a petrecut la Chicago, și că persoane influente din politica românească de atunci, din 1991, au stat în spatele acestei crime. Acum să vă spun ceva: atît timp cît subiectul este deschis în continuare și dezbateră există, oricînd poți spera că la un moment dat să existe o persoană care a fost mai mult sau mai puțin implicată și care să mărturisească această implicare, presată de conștiință. După părerea mea, singura posibilitate prin care mai putem afla adevărul despre cine a ordonat această crimă este doar prin această manieră: cineva să recunoască cine a fost implicat și cum.

Ne-ați dezvoltat că la vremea cînd ați realizat documentarul cu Lucia Hossu Longin, fiind demnitar în cadrul Executivului, ați putut avea un alt tip de discuție cu poliția din Chicago, care v-a dat și un nume. Desigur, nu vă puteam cere să ne spuneți acest nume. V-aș întreba însă altceva: dacă acel nume ar fi deconspirat, am citi o anumită perioadă a României într-o altă cheie?

În primul rând, trebuie să recunosc că, odată aflat la Chicago – în acea perioadă (acum un an cred că a fost) eram consilier de stat pe probleme de securitate națională al primului ministru, aveam certificat ORNIS care presupunea accesul la informații clasificate –, am reușit să am o discuție pe această temă cu polițiștii de acolo, o discuție confidențială întrucît aceștia m-au rugat să nu o fac publică tocmai pentru că e vorba de niște suspiciuni pe care le au și care nu sînt dublate de nici o dovadă. Nici o instituție serioasă nu își permite să mențină nume fără să poată demonstra ce implicare au acestea. În aceste condiții, au avut loc discuții despre persoanele care ar fi putut fi implicate. Polițiștii americani au fost interesați, la rîndul lor, dacă partea română a reușit să strîngă în această perioadă alte date pe care să le poată folosi. Pot să vă spun că din ce am înțeles de la ei este vorba de un grup de persoane implicat, iar această implicare nu a fost instituționalizată, nu s-au folosit

resurse ale instituțiilor statului român de atunci, ci pur și simplu s-au folosit contacte și cunoștințe ale unor persoane care au lucrat în domeniul informațiilor pînă în 1989, deci în Securitate, și care puteau cu ușurință să angajeze ucigași plătiți. Aveau deci acces la lumea interlopă din România pentru că o cunoșteau foarte bine. Așadar, un grup de 4-5 persoane care au stat în spatele acestui asasinat și, așa cum spuneam la început, cu conexiuni la nivelul politicii românești. De altfel, filmul prezintă o declarație neliniștitoare a președintelui Ion Iliescu din 1991, care într-o conferință de presă spune despre Ioan Petru Culianu că era un smintit. Asta după ce a fost asasinat.

Nu avea cuvinte prea elogioase nici la adresa lui Mircea Eliade. Îi includea în aceeași categorie și spunea că, pînă la urmă, fapta că Ioan Petru Culianu „a pățit-o” i se cuvenea.

Ce mă îngrijorează pe mine este că nu există nici o urmă umană în această declarație, pentru că vorbim totuși de un om asasinat, umilit prin felul în care a fost asasinat, și nu despre oricine om, ci despre un profesor remarcabil. Oricine ar fi fost însă această persoană, cu personal așa fi găsit cuvinte de apreciere după un astfel de episod trist și nu l-aș fi denigrat în continuare. Chiar și dacă ar fi fost asasinat Corneliu Vadim Tudor, aș fi putut să zic, după acest episod tragic, cîteva cuvinte dragute despre el. Or, cînd îl vezi pe președintele României de atunci accentuând și insistînd pe această notă plină de ură împotriva unui intelectual român nu poți decît să te îngrijorezi și să trați concluziile firești, și anume că, pînă la urmă, acest asasinat i-a folosit dacă vorbește astfel despre el.

Poliția a analizat toate piste, a stabilit care sînt false, și majoritatea erau. Și-a propus documentarul să mai elimine o pistă, și anume aceea că a fost brațul lung al mișcării legionare care s-a stabilit în Statele Unite și l-ar fi atins pe Culianu din urmă, asta vizavi de întîlnirea lui Culianu cu Regele Mihai?

E o ipoteză absurdă. Evident că am eliminat-o, așa cum de altfel, după părerea mea, și anchetatorii cred că au eliminat toate aceste ipoteze absurde, și anume că a fost asasinat de legionarii români din Chicago sau că a fost tot felul de povești

Stejărel Olaru, directorul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, și Lucia Hossu Longin, realizatoarea documentarului *Culianu în țara lui Ceaușescu*

de dragoste încheiate tragic, sau că e vorba de o afacere cu droguri și alte prostii de genul acesta, care nici măcar nu merită menționate. Cred că atît filmul, cît și cei mai mulți dintre cei care l-au cunoscut pe profesorul Culianu sau pur și simplu îi cunosc opera merg pe această ipoteză a asasinatului politic cu origine la București.

Cum priviți declarațiile lui Virgil Măgureanu din film?

Virgil Măgureanu este laconic, dar în același timp sărac în informații, deși sînt convins că știe mult mai multe tocmai pentru că în acel moment era șeful Serviciului Român de Informații. Or, cel puțin din perspectiva contactelor și a unei timide colaborări pe acest subiect dintre Serviciul Român de Informații și FBI, de exemplu, sau Poliția din Chicago, Virgil Măgureanu ar fi trebuit să fie mult mai descriptiv și să ofere mai multe informații. Însă nu se aștepta nimeni ca Virgil Măgureanu, fostul șef al SRI, să vină și să spună adevărul sau tot ceea ce știe despre acest episod trist.

La un moment dat, în documentar este atinsă această chestiune, că figurile

lui Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu nu au fost păstrate aproape în nici un fel instituțional la Divinity School...

Cu tristețe am remarcat acest lucru cînd am ajuns la Chicago. Practic, despre activitatea lui Mircea Eliade la Divinity School nu mai există urme, nici o placă comemorativă, nici o stradă care să îi poarte numele – Eliade a avut totuși o activitate destul de lungă acolo, în comparație cu Ioan Petru Culianu care, fiind asasinat, nu a reușit decît să dezbuteze în această activitate la Universitatea din Chicago. Nici Culianu nu este prezent. Eu cred că motivul este acela că oficialii universității nu doresc să vorbească despre un asasinat care s-a petrecut în cadrul campusului și care ar fi blamat universitatea tocmai pentru că nu au fost instituționalizate măsurile de securitate necesare pentru ca astfel de evenimente să nu aibă loc. Mircea Eliade e un caz aparte. Au existat tot felul de discuții și dezbateri despre trecutul lui Eliade în perioada de glorie a Mișcării Legionare și e posibil ca tocmai din acest motiv să se vrea ca amintirea lui Mircea Eliade la Chicago să fie extrem de redusă.

‘ Doar așa vom afla cine ești Ioan Petru Culianu

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului nu este o instituție politică

Una dintre recomandările Raportului Tismăneanu era tocmai aceea de a se înființa la final o instituție care să ducă mai departe munca începută. Vi se pare necesară acum înființarea unei alte structuri, moștenitoare a comisiei?

Nu cred, din moment ce pe acest palier lucrurile s-au consolidat, în sensul că din 2000 avem Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, care gestionează Arhiva Securității, există din 2005 Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, care se apleacă nu numai asupra arhivei Securității, ci asupra arhivei comunismului în general. În aceste condiții, nu văd rostul înființării unei alte instituții de vreme ce acestea există deja și funcționează. Probabil că intenția membrilor comisiei a fost aceea de a propune continuarea unor proiecte demarate de Comisia Prezidențială – îmi aduc aminte că printre proiecte se numărau o enciclopedie a comunismului românesc sau publicarea arhivei pe care membrii comisiei au reușit să o vadă în acea perioadă și care nu a putut fi publicată în Raport pentru că era destul de mare –, iar eu sint perfect

de acord cu asta. Cred că noi am propus cooperarea cu membrii comisiei pe aceste proiecte, întrucât cuvântul de ordine în acest domeniu este „armonizare”. Armonizare cu alte instituții, cu alte persoane care își desfășoară activitatea în domeniu și cu care trebuie să colaborăm pentru că nu are nici un rost să ne situăm pe poziții contradictorii din moment ce desfășurăm aceeași muncă.

Cum vedeți viitorul Institutului?

Observ cu tristețe că se schimbă foarte multe persoane din administrație în România după alegerile din noiembrie 2008. Nu contest acest lucru făcut atunci când e vorba de posturile politice. În ceea ce privește Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, trebuie să spun de la început că acesta nu este o instituție politică. El face o muncă de cercetare și investigare în domeniu și cred că până acum a avut rezultate remarcabile, dacă stăm să ne gândim și la timpul scurt care a trecut din momentul în care a fost înființat. Așadar, din moment ce nu este o instituție politică, nu văd de ce

politicul, și anume guvernul, și-ar manifesta intenția de a face schimbări de personal aici. Doar în situația în care noul guvern PDL-PSD dorește să plătească polițe sau are intenția de a anihila anumite persoane care lucrează în Institut sau care fac parte din Consiliul Institutului.

Am pus această întrebare și pentru că, involuntar, dvs. și președintele Institutului, Marius Oprea, sînteți priviți ca două persoane foarte apropiate de fostul prim-ministru.

Eu î-aș îndemna pe toți care vor să ne privească să ne privească în primul rînd ca specialiști în domeniu și în al doilea rînd ca liberali, pentru că în ceea ce mă privește eu sînt membru PNL, dar asta nu îmi afectează cu nimic munca în cadrul Institutului atîta vreme cît biografiile noastre sînt curate și nepărtinitoare politic din acest punct de vedere. Eram buni pentru Partidul Democrat în momentul în care era PSD la guvernare, guvernul Adrian Năstase, și scriam atunci despre implicarea Securității în viața politică, iar acum nu mai sintem?

DOCUMENTARUL

CULIANU ÎN ȚARA LUI CEAUȘESCU

Narator: Stejărel Olaru.

Consultanți: Tereza Culianu Petrescu, Ted Anton, Stejărel Olaru

Imagine: Valentin Ilie.

Producător: Alexandru Munteanu.

Realizator: Lucia Hossu Longin.

Regia: Dan Necșulea.

Durata: 100 min

VOLUME CARE TRATEAZĂ TEMA ASASINATULUI MISTERIOS AL LUI CULIANU

Noua carte a lui Norman Manea

Interviat la Tîrgul de Carte de la Frankfurt (octombrie 2008) de „Evenimentul zilei”, Norman Manea a vorbit despre subiectul noii sale cărți: „În noua mea carte voi scrie multe despre moartea lui Culianu.

A existat un interviu în sensul acesta, al cuiva pe care prefer să nu-l numesc, care a luat legătura cu comunitatea română naționalistă din Chicago și a discutat cu ei moartea lui Culianu. Iar ei au spus: «Culianu a fost membru al familiei».

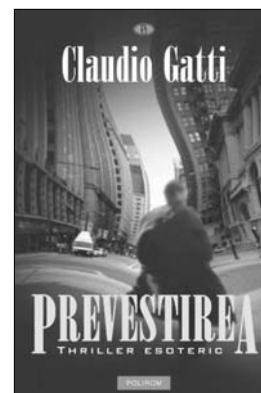
După cum știți, în limbajul mafiei familia are o anumită structură... Cine trădează este pedepsit. Acesta era un răspuns pe care m-am bazat cînd am scris despre cauza morții lui Culianu. Dar nu vreau să vorbesc mai mult despre noua mea carte acum”.

Andrei Oişteanu, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*, Biblioteca „Ioan Petru Culianu”, Editura Polirom, 2007

Ted Anton, *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu*, Biblioteca „Ioan Petru Culianu”, Editura Polirom, 2005, ediție românească revăzută și adăugită, traducere de Cristina Felea, prefata de Andrei Oişteanu

Claudio Gatti, *Prevestirea. Thriller esoteric*, „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2005, traducere de Geo Vasile

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Plasturi cu miere

M-a sunat plină de vioiciune o tînără de la un cotidian să mă întrebă dacă n-aș vrea să scriu două-trei rînduri despre dragoste în cinstea lui 14. Pentru că abia vorbeam și respiram greu, ca-n reclama lui Naumovici, n-am putut decît să icesc a rîs. Hai, serios, m-a îmbiat domnișoara, atunci ziceți măcar de ce anume vă e drag acum, poate să fie orice, nu neapărat o persoană. Păi atunci, am fonfăit eu, acum cel mai drag și mai drag mi-ar fi să pot trage aer pe nări. Uau, ce haios! a chicotit domnișoara. Atunci scrieți despre asta! Evident că n-am putut face nimic, fiindcă am zăcut două zile lată în pat. Dar ideea de a povesti despre starea de bine care mă inundă întotdeauna cînd sînt gata să ies dintr-o boală nu m-a părăsit. O reciclez puțin și-i o vir în *Secret...*, pentru că multe bucurii mă încearcă acum, în convalescența de după viroză: una mare, fiindcă simt că tot corpul, parcă reîncărcat de snagă, iese la liman, și vreo cinci mai mici, între care faptul că pot mirosi iarăși zambila de pe birou și că am poftă de cafea. Ca să înțeleg de unde îmi vine starea asta divină de la sfîrșitul oricărei boli, am suit pe firul apei și am ajuns în copilărie.

Acolo era ascunsă în fundul unui sertar cutia cu cele trei leacuri fermecate care mă ajutau de fiecare dată să-mi înfrîng spaima de suferință. Cea mai veche era teoria Băbuței, bunica mea, pe care o sorbeam cu nesaț încă de pe la trei ani: lasă că trece, cu variantele nu-i rău să nu se gate și după rău vine numa' bine. Așa și era pe atunci. Nu spun că abia așteptam să fac o amigdalită sau scarlatină sau să-mi rup mîna, dar nici nu-mi venea să mor de groază cînd lucrurile astea chiar se întîmplau. Cu gîndul țîntă la binele care avea să mă aștepte ca un tort cu frișcă, parcă anesteziată, în

loc să urlu, doar gemeam, în loc să mă smulg din mîinile doctorilor și să fug bezmetic prin curte, ca Peter Teltsch din Casa Mare, doar mă zbăteam puțin. Înduram totul mai ușor, fiindcă știam că o să treacă și c-o să fiu răsplătită. Povestea ține și azi, deși, în ce mă privește, de multe ori după rău a venit ceva și mai rău.

A doua vrăjitorie era cutia de medicamente rotundă, maro, ticșită cu viplex. Băbuța îmi dădea cu sfințenie cite o pastilă portocalie pe zi, indiferent ce păteam. Și chiar simțeam că prind puteri. Minunea a ținut pînă în ziua cînd m-a mușcat Lordy și cînd, deși am înghițit toată cutia deodată, groaza și durerea nu m-au părăsit săptămîni în șir. Iar a treia vrăjeală a fost și cea mai scurtă: cartea *Aventurile lui Habarnam*. Mi-o adusese de ziua mea șturlubatecul Nelu Huțanu, de care-mi cam plăcea, deși îl strigam Bilbîlă. Zăceam în pat doborîta de amigdalită, cu ochii și obrajii î n flăcări, cu pîrul despletit și cam vilvoi. Eram în culmea nefericirii, cu toate teoriile și viplexurile băbuței. Nelu a venit lîngă pat, a așezat cartea pe noptieră și a spus cu greu, roșu ca un rac de emoție, să știi că-i adevărat ce-i acolo. Doamne, ce vis! Cum în țara prichindeilor și prichindelilor nu suferea nimeni cînd veneau doctorul Pilulă și doctorița Mierinana să pună plasturi lor cu miere. Și cum îl îngrijea pe Habarnam frumoasa Ochi-Albaștri, cu cozile ei negre lăsate pe spate, care parcă eram eu! M-am amețit cu abureala asta aproape o săptămînă. De parcă aș fi fost împărțită în două, o parte din mine, tot mai mică, suferea pe Ion Vasi 13, iar cealaltă zburda alături de Habarnam prin Orașul Soarelui. Am ținut-o în aiurarea asta pînă în clipa cînd ușa s-a deschis și în salon au intrat doctorii Plăcintă, Gîrbea, precum și sora medicală Mărioara lepure Cotoc, cu injecțiile, cleștii și foarfecele lor.

Noi sîntem

Barack Hussein Obama este al 44-lea președinte al Statelor Unite ale Americii și primul președinte de culoare al primei națiuni multiculturală. În același timp, Obama e cea mai interesantă poveste morală exportată de SUA în ultimii 8 ani, după șocul 11 Septembrie 2001. De altfel, spectacolul mediatic

oferit de Obama a reinventat SUA ca lume a visului împlinit, a unei speranțe realizate. Mulțimea care a asistat la investirea noului președinte a fost dovada clară că schimbarea era necesară și a fost una de jos în sus. Și, desigur, dovada că Internetul e cel mai bun mediu electoral al noului secol.

Constantin Vică

Ediția specială din „TIME” apare ca un rezultat firesc: Barack Hussein Obama este și produsul revistei „TIME”. Sprijinul fățuș pe care l-a primit de la presa liberal-cosmopolită din SUA – de altfel presă care se citește în întreaga lume: „TIME”, „The New York Times” etc. – a fost un element important în reconstrucția unei imagini pozitive a SUA în plan internațional. Turneul candidatului Obama prin lume, care a culminat cu un discurs urmărit de 200.000 de berlinezi, a fost o încercare reușită de a dubla mizele luptei electorale: americanii au înțeles că Obama este un virtual președinte al întregii lumi (mit care de la Franklin Roosevelt nu mai poate fi depășit), iar europenii și-au recentrat atenția pe „visul american”.

Obama este o echipă, o rețea de sute de mii de voluntari care au împințit SUA, Internetul, rețelele sociale și canalele de comunicare. Ediția specială din „TIME” e ilustrată cu fotografii de culise, realizate de Callie Shell, puse în oglindă cu fotografiile în care Obama se scaldă în mulțime. Un accent special e pus pe relația de familie: în aproape o treime dintre fotografii, Barack apare alături de soția sa, Michelle, și/sau alături de fetele sale. Familia Obama se joacă pe o pașije verde de 4 iulie. Familia Obama urmărește un concurs TV de mîncat hot-dog,

Președintele Obama: Drumul către Casa Albă, ediție specială „TIME”, traducere de Ilinca Danciu, Editura Puzzle Works, Hard Cover — 49,05 RON, Soft Cover — 38,15 RON

SEMNAL

Matei Vișniec, *Sindromul de panică în Orașul Luminilor*, colecția „Proză”, Editura Cartea Românească, 312 pagini, 42.95 lei

După succesul repurtat de reeditarea romanului *Cafeneaua Pas-Parol*, Matei Vișniec revine în proză cu un nou roman. De data aceasta, centrul lumii se mută la cafeneaua Saint-Médard – o agora a literelor, un turn Babel contemporan, în jurul căruia gravitează doar autori și personaje. Un întreg univers patronat de un editor francez fără editură, domnul Cambreleng, care, excădat de lectura manuscriselor primite, de sutele de pagini de cuvinte scrise de autori avizi de glorie literară, într-o lume în care domnesc imaginea și sunetul, decretează moartea cuvintelor. Acum, principala lui pasiune este colecționarea cărților moarte, care umplu librăriile devenite abatoare, din cauza cititorilor orbi și surzi la suferință și plînsul cărților necitite. Într-un Paris asediat de personalitățile care l-au locuit și de o istorie frumoasă, se derulează numeroase întîmplări neobișnuite, invizibile unui ochi neexersat: un poem cucerește planeta, o pisică ține un jurnal, o poveste de dragoste scapă de sub control, visele evadează în realitate și toți locuitorii devin, fără voia lor, personaje.

Obama?

tot de 4 iulie. Barack își duce copiii, Malia și Sasha, la școală. Un democrat progresist care susține un program energetic alternativ și durabil e un tip social obișnuit, conservator am putea zice, pentru care familia este o valoare fundamentală. Obama merge cu trenul, Obama merge pe jos, Obama stă la discuții de noapte cu viitorii alegători, Obama e peste tot. Obama e o familie și o echipă – două valori care pun SUA în mișcare.

Un președinte care conduce lumea printr-un BlackBerry

Istoria vieții celui de-al 44-lea președinte e una de Hollywood: tatăl său, de origine kenyană, îl părăsește când era mic. Mama sa îl va crește dincolo de toate greutățile financiare, în paralel pregătindu-se pentru un doctorat în antropologie. Obama crește peste tot în lume: Honolulu, Indonezia – este un cetățean al lumii, care, conform mamei sale, era mai interesat de baschet decât de conștiința socială. Nici un scenarist n-ar fi putut construi un asemenea personaj: copilărie în Honolulu și Indonezia, doi ani de colegiu la Los Angeles, licențiat al Universității Columbia, Juris Doctor al Harvard Law School.

Ca în orice film bun, succesul nu vine imediat. Primele încercări de a intra în politica locală au fost eșecuri. Dar Barack Obama învață în timp să-și facă prieteni care știu cum se face un președinte. E o iluzie să-l vedem pe Obama ca pe un războinic solitar care luptă cu forțele răului. Obama e un produs politic care a ajuns la maturitate într-un timp foarte scurt: în 1997 câștigă un loc în Senatul statului Illinois, în 2005 ajunge senator al SUA, iar în 2009 e învestit președinte. Prima campanie pentru Senatul SUA l-a lăsat pe Obama cu

datorii de 60.000 de dolari și cu o imagine slabă în rîndul populației de culoare. În 2008 Obama o învinge pe Hillary Clinton (care la începutul cursei pentru alegerile interne în Partidul Democrat avea peste 70% dintre opțiunile de vot), apoi pe John McCain, erou național în Vietnam.

Acumularea de virtuți într-un singur om pare incredibilă. Obama a reușit să ofere o imagine coerentă despre sine, fiind în același timp adolescentul bun la baschet, tatăl de familie exemplar, democratul postideologic, americanul clasic care își ia micul dejun cu plăcintă și cafea, cosmopolitul care se declară la fel de berlinez ca John F. Kennedy. Ediția specială din „TIME” îl dezvăluie în toate aceste ipostaze care pot părea contradictorii. Dar ce poate fi mai contradictoriu ca un președinte care nu-și neagă originile

africane, dar nu susține militant ideologiile eliberării, un președinte care știe că e America, dar nu vede America drept un corp identitar monolitic, un președinte care și-a finanțat campania din vinzarea de brelocuri, dar și cu sprijinul unor miliardari, un președinte care a plecat la drum într-un autobuz cu un șofer și un fotograf și a ajuns să aibă cea mai mare rețea de voluntari din SUA, un președinte care conduce lumea printr-un BlackBerry și își vizitează bunica în Honolulu în plină campanie?

Barack Obama nu mai e un individ, ci o construcție socială colectivă. Așa cum observa și Nancy Gibbs în ultimul text din ediția specială, „avem parte de conducătorii pe care îi merităm”. Aștept ediția specială din „Libertatea” cu Traian Bănescu.

Un chestionar

Cel mai ambiguu compliment care mi s-a adus și mi se tot aduce este de fapt o banală introducere: și acum să dăm cuvîntul tînărului critic...

Degeaba am protestat în repetate rînduri, ba chiar m-am gîrbovit live pentru a nu mai fi numit tînăr critic. Atributul care mie mi se pare restrictiv și vag compătimitor sună extrem de firesc în gura moderatului, în nouă cazuri din zece cu o etate peste cea a tînărului critic.

În curînd, voi putea furniza dovada că nu mai sînt june critic scoșînd buletinul și arătînd că nu mai sînt june. De la 35 de anișori devii, măcar formal, adult. Lași fe-

meile gravide să stea jos în troleibuz, ajuți bătrînicile să treacă strada, îi cerți cu un aer sfîtos-întepat pe adolescenții ce-și vorbesc cu voce tare în metrou. Păcat că eu, mergînd cu mașina, voi rata aceste gesturi pe care, altfel, le pot face și copiii.

Bebeluş, copil, puber, adolescent, tînăr, adult, bătrîn: timpul a trecut și trece dincolo și dincoace de pretențiile mele. Va veni, cu siguranță, momentul cînd voi suspinga după tînerșia criticului, acum recuzată, și voi face gesturi de „nonconformism”, pentru a arăta celor mai tineri că tataie e în fond un tip cool.

Deocamdată însă, la jumătatea vieții (în marja de eroare), e util – măcar ca un document psiho-moral pentru mai tîrziu – să răspund cu maximă sinceritate întrebărilor din chestionarul lui Proust. Scurt și cuprinzător.

1. Principala mea trăsătură: voința. 2. Calitatea pe care doresc să o înlînesc la un bărbat: curajul. 3. Calitatea pe care o prefer la o femeie: naturalețea. 4. Ce prețuiesc mai mult la prietenii mei: sinceritatea. 5. Principala mea defect: bunătatea prostească. 6. Îndeletnicirea mea preferată: cititul. 7. Visul meu de fericire: o familie exact așa cum am. 8. Care ar fi pentru mine cea mai mare nenorocire: prefer să nu mă gîndesc, fiindcă există o

posibilitate dintr-o mie ca gîndul asupra nenorocirii să determine nenorocirea însăși. 9. Ţara în care aş vrea să trăiesc: România, iar ca a doua opțiune, Italia. 10. Culoarea mea preferată: albastru. 11. Floarea care-mi place: irisul. 12. Pasărea mea preferată: vulturul. 13. Prozaatorul meu preferat: Dostoevski. 14. Poetul meu preferat: Arghezi. 15. Eroul meu preferat din literatură: Mișkin. 16. Eroina mea preferată din literatură: Anna Karenina. 17. Compozitorul meu preferat: Mozart. 18. Pictorul meu preferat: Chagall. 19. Eroul meu preferat din viața reală: Isus Cristos. 20. Ce urăsc cel mai mult: lașitatea. 21. Calitatea pe care aş vrea s-o am din naștere: norocul. 22. Cum aş

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

vrea să mor: la timpul potrivit. 23. Greșelile care-mi inspiră cea mai mare indulgență: cele neintenționate. 24. Deviza mea: *In God We Trust*.
Încă șapte întrebări apăsătoare în bransa mea și, de fapt, în fiecare domeniu al activităților mele. b. Eroina mea preferată din istorie: Maria Theresia. c. Numele mele favorite: Iulia, Matei. d. Personajul

istoric pe care îl detest cel mai mult: Elena Ceaușescu. e. Faptele militare pe care le admir cel mai mult: campaniile lui Napoleon. f. Reforma pe care o admir cel mai mult: refacerea unei țări (Germania, Japonia) după un dezastru. g. Starea mea prezentă de spirit: mulțumirea.
Nu din vreun răsfaț publicistic reiau astăzi chestionarul acesta scormonitor, ci dintr-un motiv pragmatic. Pentru ca voi toți cei interesați să știți mai bine cum să mă luați...

Moravuri de tranziție

Povestirea, la fel ca și poezia, cere perfecțiunea, spunea Borges. Diferența dintre un roman și o povestire este aproape aceeași ca diferența dintre „o obsesie de largă respirație” și una trecătoare. Povestirea este pentru autorul *Cărții de nisip* un „vis scurt” sau „o scurtă halucinație”.

Povestirea și romanul sînt amîndouă dificile, dar în chip diferit. Povestirea cere o mare putere de concentrare din partea scriitorului și, în raport cu romanul, are o mai mare densitate. Îndrăznesc să spun că povestirea este un gen mai pretențios decît romanul. Povestirea trebuie să ofere în puține cuvinte o idee pe care romanul o dezvoltă într-un spațiu mult mai amplu. În literatura română avem cîțiva povestitori importanți și totuși, atenția cititorului se îndreaptă mai mult către roman decît spre povestire.

Dintre povestitorii români de astăzi, Radu Pavel Gheo se distinge printr-o frazare deosebită. *Cele 50 de clipuri vesele și triste*, cum le-a intitulat autorul, de fapt 50 de „momente” caragaliene, 50 de povestiri despre România și despre Balcanii lui Goran Bregovic și Emir Kusturica, imagineare și totodată adevărate, sînt grupate în cinci capitole intitulate sugestiv „LP-uri”: „LP 1 – Cotidiană, LP 2 – Balcanic, LP 3 – Virște și vremi, LP 4 Zoon Politikon, LP 5 – Poze”.

Fotografiile și moravuri de tranziție, aceste texte scurte, ușor de citit și pline de umor, ne demonstrează că Radu Pavel Gheo este un bun minuiitor al limbii române, pe care știe să o pună de fiecare dată în valoare. Gheo scrie lejer, dar se poate observa grija deosebită a autorului pentru textele sale: „În *Numele Mierlei*, 50 de clipuri vesele și triste am inclus variantele integrale și (sper) definitive ale respectivelor texte”.

Radu Pavel Gheo ne înfațșează omul tranziției, cu toate dilemele și complexele sale. Cei mai mulți l-au comparat pe Gheo, fără să greșească, cu I.L. Caragiale, datorită umorului de situație și dialogurilor ce amintesc de celebrele *Momente*. Scriitorul ne oferă doar felele de viață, nu și analiza lor, care îi revine cititorului, singurul „judecător” al textului.

Un bun observator, cu ochi de reporter, dar fără ca scrierile lui să devină simple cronici jurnalistice, Radu Pavel Gheo surprinde în cele mai mici detalii realitatea românească postdecembristă, pe care o descrie admirabil, reușind să ne strinească risul. Gheo se numără, de altfel, printre puținii autori contemporani care te mai fac să rîzi.

Fiecare cititor va găsi cu siguranță un clip preferat

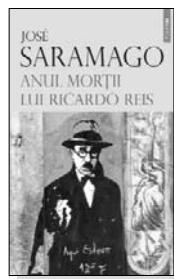
O întreagă galerie de „cetățeni” – Remus Codrescu, Ștefan Stănilă, Ică Stan, Ionel Acșinie, maica Pelaghia (un nume pe care îl întîlnim și în romanul *Simion liftnicul* al lui Petru Cimpoșu, unde Pelaghia cea adulteră și „celestă” îi cere în fiecare seară îndurare dumnezeului ei), Jenel Chiril, Cetățeanul 1 și Cetățeanul 2 din finalul cărții, profesorul, tîmplarul, șomerul, polițistul etc. – mișună prin volumul lui Radu Pavel Gheo, fiind martorii sau, cum ar spune Eugen Iordone, „viețășii” unei Românii în dezordine, care își trăiește din plin comedia/drama tranziției. La fel ca și textele lui Caragiale, schițele lui Gheo nu sînt lipsite de o anumită latură dramatică. Comicul este adesea străbătut de scurte, dar intense momente de tristețe. Însă în loc de „Caldură mare, mon cher!”, „Cetățeanul 1 oftează: Greu... Cetățeanul 2: Greu al dracului... C1: Sărăcie mare. C2: Mare de tot...”.

Cele 50 de schițe nu au intrigă și pleacă, de cele mai multe ori, de la o simplă imagine, de la o situație obișnuită, dar care ascunde un conflict social și, bineînțeles, o morală. Toate personajele lui Gheo sînt pitorești și ne rămîn în minte mult timp după sfîrșitul lecturii. Fiecare cititor va găsi cu siguranță în *Numele Mierlei* un clip preferat, o situație memorabilă. Și ce este de fapt „clipul”? Ne răspunde chiar autorul: „Asta e «clipul», o variantă modernă a schiței. O schiță foarte vizuală”. Toate textele ce alcătuiesc volumul nu sînt lipsite nici de muzicalitate. Pentru că tema este una „aproape” comună tuturor LP-urilor, *Numele Mierlei* seamănă foarte mult cu un album muzical, în care melodiile sînt cînd „vesele”, cînd „triste”. *Numele Mierlei* ne oferă ocazia de a întîlni un povestitor adevărat, greu de găsit în zilele noastre, care reușește să facă literatură pornind de la cele mai banale situații.

Radu Pavel Gheo, *Numele Mierlei*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2008, 24,95 lei

JOSÉ SARAMAGO » ANUL MORȚII LUI RICARDO REIS

Un personaj în căutarea unui autor

Ricardo Reis este unul dintre heteronimii lui Fernando Pessoa, autor al celebrului roman *Cartea neliniștirii*. „Ricardo Reis s-a născut în 1887, nu-mi aduc aminte ziua și luna (dar le am pe undeva), în Porto, e medic și se află în prezent în Brazilia”, scria Pessoa în 1935. Așa s-a născut Ricardo Reis, primind o identitate civilă și o viață. Reis va muri ceva mai tîrziu, în romanul lui José Saramago, publicat pentru prima oară în anul 1984. Ricardo Reis, spune Saramago,

„a fost primul meu Fernando Pessoa”. Cu timpul, acest personaj se va desprinde de figura lui Pessoa și va deveni el însuși un individ, un om cu o viață proprie. Față de protagonistul propriului roman, autorul își exprimă atît admirația, cît și repulсія.

Anul morții lui Ricardo Reis povestește viața heteronimului lui Pessoa, între anii 1935 și 1936. Ricardo Reis se întoarce la Lisabona după ce îi este anunțată moartea prietenului său, Fernando Pessoa.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu nebuni frumoși (1)

Veronica D. Niculescu: M-am tot plimbat, m-am tot gîndit. Cea mai de jos plimbare din Orașul de Jos. Cînd m-am întors, gîndurile erau tot acolo.

Uneori, îmi mai ziceau că-s nebună. Asta n-avea cum să mă supere, căci eu îi îndrăgeam pe nebuni. De la cei de pe tabla de șah – cine mai avea privilegiul ambelor culori? – pînă la cei din cartier. Cine vrea să vorbească cu mine despre nebunii cartierului?

Era, înainte de toate, bătrînul cu pardesiu crem, cu trupul îndoit ca un bumerang, care căra după el permanent niște pachete uriașe, cu cărți și foi, teancuri, kilograme de teancuri, legate cu o sfoară care probabil i se încarnase în palme. Am reușit o dată, o singură dată, să îi vorbesc. Se dădea zahăr pe cartelă și m-am așezat în spatele lui. „Nu știu”, mi-a răspuns – dar nu mai țîn minte ce l-am întrebat – și avea ochi albaștri, limpezi, și-o voce clară, cumpătată. I-am zărit și numele pe cartelă. Era numele unui poet. A doua oară am stat în spatele lui la cursul de yoga. Nu s-a impacientat cînd profesorului i-a dat sîngele pe nas și fortoteau pușorii, învățecii destoinici... De la bătrînul meu puteai învăța liniștea. Legende le vorbeau ba despre un fost farmacist, îndrăgostit și nefericit, ba despre un avocat care nu se putea despărți de dosare. Poveștile astea le auzai mai ales pe la cozi, cînd erai nebulul de serviciu al familiei.

După ani, în Sibiu, am citit pe Internet o știre ingrată publicată într-unul din ziarele din Pitești. Bătrînului i se confisecaseră cărțile! Vecinii chemaseră „instituțiile”, ca

să curețe apartamentul „infestat”. Omul se jeluia pe banca din fața blocului. „Mă omorîți!...” Nebunul meu drag, ucis de niște nebuni.

Emil Brumaru: Sînt multe de povestit despre nebuni... Parcă au dispărut în ultima vreme, înainte (cînd eram elev, student) mișunau prin oraș, acum la modă am impresia că sînt cerșetorii... Sau s-au retras la periferie? Sau sîntem cu toții cam nebuni și nu ne mai distingem de cei „adevărați”? Asta ne-ar putea permite nouă, celor aparent sănătoși, acte destul de riscante, de extravagante, chiar în văzul lumii... Cîte nu ne trec prin minte în timpul unei scurte și banale plimbări! Nu? Doar știi...

V.D.N.: Cerșetorii... nu, nu, asta e altceva, o fabrică de povești de contrabandă. Nebunii, acele personaje autentice, cu un ceva al lor fiecare, un mister incuiat într-o casetă, cîntînd pe voce unică, de neînțeles pentru ceilalți. Mai era la Pitești nebunul care vorbea doar măcănînd. Mergea duminică la țîrg, iar pe drumul prăfuit, mîrginit de lanuri de grîu verde, spunea, cu intonație diferită pe fiecare cuvînt al frazelor lungi: „Mac, mac, mac. Mac, mac! Mac, mac, mac, mac? Mac...”. Apoi, bătrînul de lîngă alimentara din colț, aici, la Sibiu. Umblă înarmat cu un pistol de jucărie. Îți sare în față: „Unde e Parisul?”. „Unde e Parisul?”. Și se retrage rîzînd, strîgînd cerului: „În Franța! Unde să fie?” Și e, deodată, mai întreg la minte ca noi toți, ceilalți, cu sacoși în mîini, împovărați de nimicuri. El rîde, ride cu fața la cer... Picăm toți la testele sale.

Centrul Național al Dansului

YOU SHOULD KNOW THAT HE DRANK LIKE AN OLD WHALE

ANY BRIT MATERIAL... YOUR PERFORMANCE

12 FEBRUARIE, SALA RONDA, ORA 19.30

Un spectacol de Eduard Găban

Produs de „Schiller” Production

Centrul Național al Dansului

Coordonator artistic: Alexandru Pipa

Productor artistic: Irina Residenciu

Productor tehnic: Mihail de Mihail

Co-productori: Centrul Național al Dansului - București

TREI RĂSPUNSURI DE LA RADU PAVEL GHEO

„Nicăieri un volum de povestiri nu stîrnește același interes ca un roman”

În povestirea care dă și titlul volumului Numele mierlei, îl găsim pe Ionel Acinie stînd la rînd în fața Biroului de Evidență a Populației pentru a-și lua un buletin european. S-a schimbat ceva pe noua noastră carte de identitate, „postaderare”?

Ca să fiu scrupulos de exact, Ionel Acinie vrea un buletin pur și simplu, o carte de identitate, fie ea europeană sau nu. Problema lui nu e legată de Europa, ci tocmai de „Numele Mierlei”, adică de lumea înclădită, dezordonată și, ce-i drept, foarte comunicativă în care trăim. Dacă ar trebui să mă lansez eu însumi într-o interpretare a clipului, povestirii, schiței, aș spune că e vorba de o stare de confuzie identitară atît la nivel individual, cel al lui Ionel Acinie, cit și la nivel de națiune – o națiune pornită să rescrie istoria și să transforme mierla în erou. Dar nu fac eu teoriile.

De fapt eu nici nu cred că literatura trebuie să justifice ori să explice realitatea, deși de multe ori chiar și în textele mele așa par să stea lucrurile. Literatura, așa-zisa ficțiune, poate să facă realitatea, fiindcă ea te învață cum să privești acea realitate – sau orice realitate. Scriitorii nu sînt așa de inocenți precum par, iar dictatorii și tiranii de orice fel au știut-o foarte bine.

S-a vorbit mult în ultimii ani despre romanul românesc postdecembrist. Cum stăm însă cu proza scurtă?

Prost – la nivelul percepției critice și a publicului, fiindcă se pare că toată lumea preferă romanele. Însă e o realitate generalizată: cu excepția Statelor Unite, care constituie de fapt cea mai puternică piață literară de pe glob, nicăieri un volum de povestiri nu stîrnește același interes ca un roman. Iar eu simt că nu e corect. Mi s-a spus, de exemplu, că în *Numele mierlei* există clipuri ce puteau fi prelungite și, cu un pic de viclenie auctorială, aveau șanse să devină roman. Probabil că e adevărat.

Din pricina asta susțin că povestirile sînt un gen nedreptățit. Un volum cu douăzeci de texte îți oferă cititorului douăzeci de

povesti (și ți te prinde scriitorului douăzeci de eforturi imaginative). Nu e puțin lucru.

E păcat și din cauză că literatura română are proză scurtă extraordinară, care – zic eu – întrece ca volum romanele de valoare. Iar la ora actuală există la noi o generație literară de povestitori extraordinari. Povestitori cu vîină, povestitori adevărați, care te pot ferma ca mai tare cu o avalanșă de istorii decît cu un roman construit migălos, dar artificial...

L-ai tradus pe David Lodge. Ce probleme ai întâmpinat în „luptă” cu textul?

Din David Lodge am tradus demult. L-am și uitat... Uite, problema e că de fiecare dată cînd încerc să intru pe sub pielea unui autor nou, trebuie să lepăd pielea celui vechi. Pielea scriitoricească, vreau să zic.

Din cîte îmi amintesc însă, în pielea lui Lodge mă simțeam desul de bine. Lodge este profesor de literatură, așa că scrie curat și cu o logică narativă pe care i-o pot urmări și chiar anticipa (fiindcă am studiat la același tip de facultate umanistă: Litere). Asta nu înseamnă că n-am avut probleme la traducere. Chiar dimpotrivă. Problemele pe care le pune sînt tot de ordin cultural și lingvistic și, după părerea mea, din cele mai greu de rezolvat.

În primul rînd, textele lui David Lodge conțin o mulțime de aluzii intertextuale, care la o primă lectură îi pot scăpa

chiar și cititorului nativ, britanic. Și nu trebuie să scape! În al doilea rînd, umorul lui Lodge combină acel clasic umor sec englezesc de cea mai bună calitate cu umorul de limbaj. Sînt greu de tradus și unul, și altul, iar dacă la vreun joc de cuvinte găsit cu măiestrie de autor eu pun o notă de subsol cu traducerea seacă și explicația „Joc de cuvinte intraductibil, în limba engleză”, mă consider cumva înfrînt. Am evitat mereu asemenea note și nu le pun decît în caz de extremă urgență. De „Stejar, extremă urgență!” – expresie care, aproape, cred că în prezent are nevoie și ea de o traducere în română.

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

Heteronimul îi ia oarecum locul ortonimului. Reis vizitează chiar mormîntul lui Pessoa și este vizitat el însuși de fantoma poetului ce i-a dat viața. În paralel cu aventurile lui Ricardo Reis, Saramago ne oferă și o imagine interesantă a Europei, măcinată de războaiele civile. Se vorbește în roman și despre apariția Statului Nou și a fascismului. Multe informații sînt culese din ziarele și revistele vremii sau de la radio. Reis este doar un spectator indiferent la spectacolul lumii. El se află la limita dintre acțiune și inacțiune.

Arta a fost de-a lungul timpului cenzurată, urîță și iubită, apreciată pentru rolul său pedagogic, pentru că-i face pe oameni mai buni în cetățile lor, dar și condamnată pentru imoralitate, pentru vrăjitorie, pentru lipsa de seriozitate a artistului, pentru disimulare și joc gratuit. Romanul lui Saramago vorbește despre asumarea responsabilității de către artist sau, mai bine zis, despre irresponsabilitatea acestuia. Procesul pe care Saramago i-l întentează lui Ricardo Reis este unul lipsit de îndurare. Judecata sa este critică și morală. Totuși,

Reis este judecat nu în interiorul istoriei, ci dincolo de ea. Inculpatul nu este decît un scriitor fictiv, iar procesul pare la un moment dat doar un joc. Mai multe fragmente, atît din opera lui Fernando Pessoa, cit și din cea a lui Ricardo Reis, sînt inserate în roman, Saramago încercînd astfel să-și legitimeze jocul.

Traducere, prefată și note de Mioara Caragea, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Jose Saramago»”, Editura Polirom, 2009, 44.95 lei

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 20.00

cu Anca Baraboi
și George Onofrei

Cu...
minte de duminică
cu Andreea Ionescu

duminică, de la 10 la 12

Radio România Cultural
cultural.srr.ro

Joc, fantezie, muzică de calitate
Radio Romania Muzical
propune

Special pentru îndrăgostiții... de muzică
Concert Esa Pekka Salonen&friends
(Stockholm, 18 iunie 2008)
Concertul Orchestrei BBC
(Wartford - Marea Britanie, 4 februarie 2009)
Clasic, jazz&more pentru îndrăgostiți
și...nu numai

Sâmbătă, 14 februarie, ora 22

Radio România Muzical
se aude în FM (97.6 și 104.8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Porcupine Tree

Nu e un nume de primă pagină pe tabloidele showbiz, nici prin topuri nu-și face simțită prezența. Însă prietenii muzicii progresive l-au așezat deja în loja certitudinilor. Cu cine l-am putea asemui? Lângă ce trupă i-ar sta bine? Alături de ce formație să fie pe-un afiș? După care discuri am putea să ascultăm cele aproape 20 de CD-uri oficiale, de studio și de concert? Un joc de cuvinte underground (pornopine free), o conspirație a zimbetelor semnificative, mănunchiul fanilor de bună factură intelectuală, câteva semne discrete presărate ici-colo în iconografia copertelor și-n arsenalul sculelor situează Porcupine Tree într-un context ce poate nu influențează muzica în sine, și pe care n-am să-l aprofundez. Ce anume din producția artistică a grupului mi-a încântat urechea voi preciza mai jos.

La multe audiții, inclusiv la Porcupine Tree, simt limitarea cuvintelor. Muzicianul are la dispoziție un număr de mijloace cu posibilități vaste; iar de când cu spațializarea sunetului, s-ar putea spune că-s infinite. Când vrei să transcrii pe hirtie ceea ce doar auzit poți recepta, musai să fii dotat cu un ridicat simț al umorului ca să treci peste ridicolul în care te azvârle strădania. Mi-amintesc de Celibidache și de repetițiile sale cu orchestra. El știa ce trebuie să se audă, înțelegea ce fulgerase în creierul compozitorului, avea în minte conținutul fără contur a ceea ce urma să fie sculptura muzicală. Dar cum să se facă înțeles de instrumentiști, când nivelul de comunicare se bloca la sfârșitul unui dicționar al cuvintelor dintr-o limbă oarecare? Nici măcar bogăția graiului german nu-l ajută pe dirijor să transmită esența, și-atunci recurgea la gesturi de prestidigitator, la imprecizații și strigăte nervoase, la tactici de îmblinzitor de fiare. Ceea ce, în cazul dat, chiar semăna...

Vorbind în termeni de prezentare generală, Porcupine Tree se distinge prin melodicitatea fără cusur a materialului sonor. Asta se datorează, probabil, influențelor epocii

flower-power, psihedelismului de sorginte californiană. Sound-ul amintește mai degrabă de Grateful Dead decât de Pink Floyd, cu toate că trupa este originară din Londra. Poți decela corespondențe subtile atât în pasajele muzicale hipnotice, cât și-n culorile pastelate, cu forme nedefinite, ce glisează permanent, din clipurile proiectate pe ecrane situate în spatele scenei, la concert. Nu puține piese mi-au răsunat în urechi la fel de tandru și suav ca unele cântate de Mamas & Papas, stîrnind o stare de tinerețe perpetuă, posibilă numai în vis... Iar ca toate să aibă un plus de neimaginat acum patru decenii, trupa le-a mixat în surround! Un surround perfect, cum se poate auzi numai pe 2 LP-uri Pink Floyd, din 1973 și din 1975.

Desigur, și Depeche Mode sau Jean-Michel Jarre sînt titularii unor mixaje 5.1 fără egal. Genul lor de muzică se pretează minunat la surround, aproape aș zice că este predestinat acestei modalități tehnice. La înregistrările unde sînt folosite instrumente tradiționale rockului clasic – chitară, clape, bas, tobe – e mai greu de obținut senzația că te afli în mijlocul formației, despre care vorbea Mikey Hart, sunetist la un remix Grateful Dead. Celor de la Porcupine Tree le izbuțeste senzația asta. Ascultați, de exemplu, partitura basului în piesa *Hatesong*, din concertul editat pe DVD – *Arriving Somewhere*. N-ai scăpare, nu poți părăsi cercul magnetic generat în valuri line de griful lui Colin Edwin!

Că tot am pomenit numele unui component, altul decât Richard Barbieri, clăpar esențial... Trupa gravitează în jurul personalității lui Steven Wilson, un tip cu alură grunge și ochelari + voce à la Lennon, muzician complet asupra căruia voi reveni cîndva. Să vă edificați despre ce-i vorba, luați discul din 2001, *Lightbulb Sun*, reeditat astă toamnă în 5.1, și ascultați-l pe-un sistem adecvat...

GEORGE ENESCU ÎN COPRODUCȚIE:

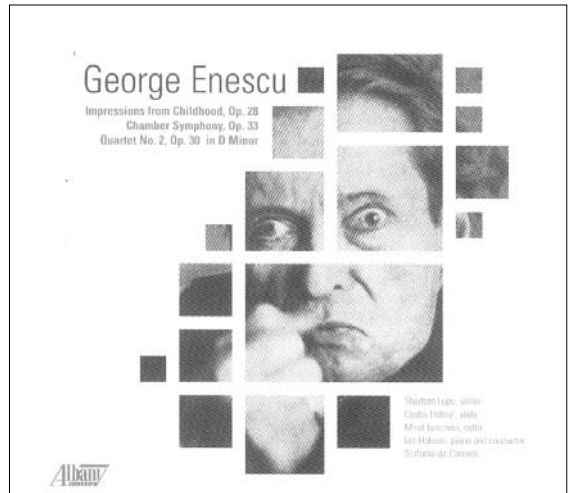
Albany Records și Institutul Cultural Român

Am primit la cerere un elegant disc George Enescu, pe care figurează și sigla Institutului Cultural Român din New York. A sosit de la companiei americane care l-a realizat, *Albany Records*. Am mai primit o copie de presă, de la București, după intervenția unui prieten la ICR. Distanța în timp la care mi-au sosit, treaba poștei și a vămii, de vreo zece zile, nu a fost de la cer la pămînt, dar, simbolic, am impresia că ilustrează diferența notorie dintre mai vechea înțelegere de a promova muzica enesciană și cea a actualei conduceri a ICR și a consilierilor ei.

Știu că este în vogă ca Institutul Cultural să fie luat în răspăr, dar ar fi lipsit de onestitate să nu vezi multele părți bune ale angajamentului său. Mai ales atunci cînd, timp de cîțiva ani buni, un ministru al Culturii muzician a lăsat muzica și propaganda muzicală pe post de cenușăreasă.

Or, grație Institutului Cultural, unul din probabilele primele două-trei cvartete excepționale din lume ale generației lor, *Belcea String Quartet*, este în rezidență la Filarmonică, lucru la prima vedere banal, dar nemaîntîlnit în România. Drepturile de publicare pentru *Oedip-ul* enescian realizat în America au fost cedate companiei *Albany Records*, aceeași al cărei ultim disc Enescu a fost sponsorizat de Institutul Cultural, lucru iar nemaîntîlnit și demn de laudă. În fine, s-a anunțat că pentru promovarea muzicii enesciene în lume timp de doi ani este alocată o sumă de jumătate de milion de euro, altă istorie inedită.

Desigur, muzica enesciană nu se poate turna pe gît cu lingura asemenea unturii de pește și nu trebuie așteptate minuni de sănătate de la gesturile de promovare a ei. Nu știu care sînt planurile concrete ale concertelor și recitalurilor enesciene în străinătate, sprijinite și finanțate de ICR, dar sper ca dozele lor să fie suficiente pentru a deschide gustul artiștilor, dacă nu și al publicului, pentru o muzică, în afara rapsodilor și a sonatelor de vioară, nu neapărat facilă și atractivă de la prima ascultare. Poate că Institutul ar trebui să țină cont de o realitate bine vizibilă celor ce trăiesc în străinătate. Anume că filialele institutelor de cultură din capitalele lumii atrag deocamdată mai mult public din

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

diaspora românească. Or, nu diaspora trebuie cîștigată pentru muzica enesciană...

Ar fi probabil mai util ca lingurițele enesciene să fie date cu prilejul unor concerte, cicluri de muzică de cameră și recitaluri ca parte a stagiunilor muzicale din diferite țări, și nu ca evenimente punctuale organizate de și în sediile ICR sau ale ambasadelor românești. La concertele stagiunilor locale există șansa de a înflin publicul meloman străin, după cum tot acolo există și șansa ca acei critici muzicali sau ziariști invitați de ICR-urile coparticipante la eveniment să și dea curs invitației primite. Desigur, peisajul nu este uniform și în acele capitale unde există Societăți „George Enescu”, situația poate să fie puțin diferită.

O altă manieră de a oferi lingurițe mai atractive de muzică enesciană este cea a recitalurilor date de artiștii români stabiliți în străinătate care îl au deja în program pe George Enescu. Mă gândesc, de exemplu, la recitalurile pe care le dă chiar săptămîna aceasta, la Lake Salt City o pianistă cum este Luiza Borac și la care Institutul Cultural s-ar fi putut constitui partener. Un asemenea concert este o ocazie de a împărți pliante despre Festivalul „George Enescu” și despre compozitor și discografia sa sau, eventual, de a înregistra performanța pentru un disc ulterior. Luiza Borac a cuplat programul Enescu și studiile lui Chopin. Alți artiști pot avea preferințe deosebite, așa că impunerea de la „centru” a muzicii lui Brahms nu este neapărat fericită. Iar dacă tot se sugerează un cuplaj de program, în anul aniversării mondiale a lui Haydn și Mendelssohn, de ce nu se recomandă muzica lor? În fine, cred că nu ideile lipsesc, ci o adecvare a lor la

peisajul internațional, cel al momentului și pe termen mai lung.

Am pomenit această „scrisoare” de la apariția, laudabilă, la casa *Albany Records* a unui nou disc Enescu, avîndu-l drept cap de afiș pe cei doi entuziaști susținători americani ai compozitorului, violonistul Sherban Lupu și pianistul și dirijorul Ian Hobson. Programul discului se deschide cu versiunea pentru vioară și orchestră, în orchestrația lui Theodor Grigoriu, a suitei *Impresii din copilărie*, Op. 28, urmată de *Simfonia de cameră pentru 12 instrumente*, Op. 33 și, în încheiere, de cel de-al doilea *Cvartet pentru vioară, violă, violoncel și pian în re minor*, Op. 30. Ian Hobson dirijează orchestra *Simfonia Da Camera* și soliștii ei și figurează ca pianist în *Cvartet*, alături de Sherban Lupu, violistul Csaba Erdélyi și violoncelistul Mirel Iancovici. De notat, în *Simfonia de cameră* și ca autor al masterizării discului este și pianistul Samir Golescu.

Un disc cu un sunet excelent, dar al cărui program și parțial interpretare mi-au trezit oarecare rezerve. Strict personal, *Impresii din copilărie* le prefer în versiunea lor originală, orchestrația dîndu-mi senzația că le transformă cumva în muzică de... film, fără impact. Mă întorc cu bucurie, între versiunile recente, la cea a casei Teldec, cu violonistul Gidon Kremer și Oleg Maisenberg la pian. La fel, oscilez cumva între interpretarea dată pe disc Cvartetului cu pian și aceea, parcă mai delicată, de pe un disc Naxos, cu *The Solomon Ensemble*. Nu știu cum procedați în asemenea cazuri. Eu, unul, pun discul conțestat pe raft și îl mai ascult o dată după o bucată de timp...

iPod-ul cărților

Mai citesc un paragraf, îmi vine să rîd cu duioșie și deodată mă bucur că am ales cartea aceasta. Îmi așez mai bine pătura pe picioare ca să îmi fac un culcuș lingă carte și apoi îmi afund nasul între pagini, ca un fel de sărut pasional al lecturii. Și cînd nasul mi se lovește de un ecran îmi aduc aminte că citesc o carte electronică, nu pe calculator, ci pe

propriul meu cititor portabil de cărți, trendy și conectat la Internet, cu tehnologie care protejează ochiul și o grămadă de cărți cumpărate electronic la jumătate din prețul lor normal. Țin în mîna însuși viitorul cărților (conform optimiștilor), însăși moartea cărților (conform pesimiștilor) sau un Amazon Kindle Reader (conform faptelor).*

Pe 24 februarie, va fi lansată versiunea și-mai-chic, și-mai-uoară, și-mai-subțire a lui Kindle Reader, cititor portabil de cărți electronice vîndut de site-ul Amazon. Cu un ecran de dimensiunea unui roman obișnuit, o tehnologie specială care imită cerneala pe foaie, o baterie care nu se încălzește și care durează aproximativ 30 de ore, dispozitivul se dorește a fi pentru cărți ceea ce este Mp3-player-ul pentru muzică. Ba chiar un pic mai mult.

„Cărțile sînt ultimul bastion al analogului”, spunea Jeff Bezos, șeful celei mai mari și mai cuprinzătoare librării din lume (site-ul Amazon), cu câteva zile înainte de lansarea primului dispozitiv de lectură Kindle, în noiembrie 2007.

Și asta, deoarece provocarea pentru o carte-computer nu este deloc ușoară. Relația noastră cu poveștile este intimă și ne antrenează nu doar simțul văzului: sentimentul foi un pic aspre în cărțile bune, mirosul unei lecturi plăcute, senzația unui corp încolăcit în jurul unui roman de care te simți legat ca printr-un cordon, bucuria pe care o ai atunci cînd te plimbi printre rafturile unei librării, zărești o copertă care ți se pare că îți vorbește, deschizi volumul la întimplare și citești câteva rînduri ca să-ți dai seama dacă vă potrivești sau nu și, cît îți lași un pic degetul ca semn printre pagini, te decizi că va fi a ta. Ce Steve Jobs, ce Bill Gates, ce Jeff Bezos ar putea împacheta toate senzațiile acestea într-un ambalaj care are buton de pornire și oprire?

Desigur, și-au pus și ei întrebarea aceasta, astfel încît soluția tehnică este una care să păstreze, pe cît posibil, plăcerea lecturii. Tehnologia nu obosește ochii, dispozitivul poate folosi chiar și pe plajă, dimensiunile și greutatea sînt ca cele ale unei cărți, nu scoate sunete, nu are luminițe care să clipească panicat în mijlocul propoziției. La aceasta, se adaugă o listă pertinentă și bine punctată de avantaje.

Cultura lumii de buzunar

De exemplu, faptul că toate cărțile din casă pot ocupa spațiu cît o singură broșură. Cărțile pot fi cumpărate și descărcate imediat, direct pe Reader. Că se pot citi cărți demult dispărute de pe rafturile librăriilor, inclusiv ediții rare scaneate și puse la dispoziția tuturor.

Iar Kindle Reader nu este singurul

dispozitiv de acest gen de pe piață: Sony are propriul său Reader, lansat din anul 2006, există variante și mai ieftine decît cele de marcă și chiar pentru iPhone au apărut programe care permit citirea cărților într-un mod confortabil.

Ceea ce are în plus Kindle este conexiunea permanentă la Internet și la un furnizor imens de cărți electronice (Amazon), după un model asemănător cu iPod - iTunes. Iar asemănările nu se opresc aici: așa cum pe iTunes o melodie poate fi cumpărată la prețul obișnuit de 99 de cenți, pe Amazon cărțile pentru Kindle se pot cumpăra la jumătate din prețul variantei tipărite. De asemenea, Kindle este un lucru suficient de cool pentru a fi recomandat de Oprah și pentru a avea accesori (carcase roz, gențițe brodate, căști asortate, lămpuță integrabilă) care, cumulate, reușesc să-i depășească prețul destul de exorbitant.

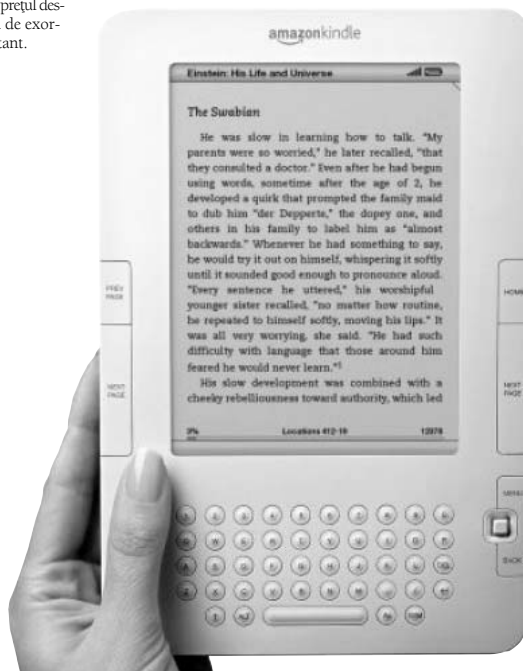
COOLTURISME

Mădălina COCEA

Într-o viziune apocaliptico-prietenosă a viitorului cărților, inspirată de proiectul Google de scanare a acestora, toate volumele vreodată apărute ar putea exista în buzunarul mic al rucsacului. Kindle este văzut de mulți ca un prim pas spre utopia bibliotecii universale. Deocamdată, în versiunea 2.0, se poate asculta pe el și ceva muzică, de fundal.

*Pasaj fictiv sau, cel mult, oniric. Amazon Kindle costă 350 de dolari.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Diplomația prost înțeleasă

Eu nu aveam emoții prea mari.

Învățasem, știam și cu calculatorul cît să trec strada, mai aveam nevoie doar de puțină clemență de sus, ca să-mi pice un chestionar lejer, iar aceasta nu s-a lăsat așteptată. Cum scoți o persoană accidentată din vehicul (b – prin ridicare), care din cele trei autovehicule trece primul prin intersecție (a – motocicletă), conducătorul autoturismului albastru a parcat corect pe trotuar (b – nu) etc. Probabil că, din grabă, oi fi bulit-o pe aia cu sensul giratoriu, dar nu scrie nicăieri că tre să ieși sala cu 26, că nu-ți face nimeni statuie în fața poliției, ba chiar îți atragi antipatia examenatorului la proba de traseu, adică ce vrei tu să demonstrezi, că ești filosof?

S-a urcat pe locul mortului, afectat și ușor plictisit. Ținea pe braț dosarul meu de concurs, iar mie mi s-a părut că îi stă atît de prost, parcă era un zilier constructor cu Mona Lisa și ar fi vrut să-și taie parizerul pe ea. Și-a pus casca pe bord, m-a salutată (!) amical, dar distant și a început: *Domnul așa, 25 de puncte la sală, bun, hai să vedem. O să plecăm pe la dreapta, în direcția Universitate. Mamă, ce cuvînt știe asta, sigur mă duce pe aici doar ca să-mi arate că știe cuvîntul, mie, cel cu 25 de puncte la sală. Aplic relaxat mecanismele SOC (scaun, oglindă, centură) și IAS (viteză I,*

asigurare, semnalizare) și mă pun în mișcare lin, de parcă ambreiajul, altădată dușmanul meu, ar fi vrut să scape de mine în sensul bun, ajutîndu-mă să promovez examenul. Virez, opresc la zebra, polițistul dă din cap mulțumit. Semn bun, înseamnă că am pornit cu dreptul. Opresc regulamentul în spatele tramvaiului, aștept să se închidă ușile și o iau iar din loc. *Foarte bine, așa, atenție mare la tramvai, că tineretul asta nu mai ține cont, EU le dau permisul și ei își bat joc de munca mea. Am simțit imediat suficiența din glasul lui Walker polițist Texan și am știut că dacă-l perii puțin la coaie o să fie bine. „Așa este, a-veți perfectă dreptate, mulți dintre noi sînt teribiliști și nu respectăm, mai ales că dumneavoastră le-ați explicat atît de bine.“ Cum să nu boii unii în alții? Mă apucă dracii cînd sînt la 24 de ore și tre să merg la constatarea de tamponare și văd studenții cu mucii la nas cum au boțit mașina lu' tac-su'. Îmi place de tine, ești un tip calm, dar îți zic, pulălai! ăștia mă scot din minți. Uite, Universitatea, na, ce fețe au toți. Și astea, niște curve. Hai, fă dreapta spre Policlina de elevi, e bine, ai luat.*

Am oprit, i-am luat omului dosarul din mîna, m-am uitat în jur să nu fie martori și i-am explicat în cuvintele mele ce credeam despre el. Mă duc să dau la Dorhoi.

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111, fax: 0232/214.111

Colegii editoriale: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vica.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozaanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. **Caricatură:** Lucian Amariu (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruța, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vladareanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agent al Rodetip din țară sau oricărui oficiu postal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodetip.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului și „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

» Iulia Blaga: „Sean Penn, pe care nu ți-l puteai imagina într-un rol de gay pînă acum, capătă pe ecran o expresie facială mai meru tragică. Jucul său e impecabil, dar trădează mai mult fragilitatea decît ambiția și forța personajului”.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Epitaf

Ențiclopediei nu-i stă în fire să laude cărți pe care nu a apucat să le citească. În codul bunelor purtări ențiclopedice, stă scris că orice *E. Encarta* trebuie să se ocupe doar de tomuri pe care le-a parcurs de la un capăt pînă la altul. De data asta însă, va fi nechibzuită și, mizînd pe discreția cititorilor ei, va recomanda o carte din care n-a citit decît primele 6 pagini. Nu știe nici măcar dacă vreo editură din România s-a interesat de soarta acestei cărți a cărei traducere apare pe 12 februarie în librăriile franceze. Însă cei care se lasă ușor cuceriți de recomandările ei vor ști unde să o găsească (pe amazon.com, de exemplu). E de ajuns să scrie, preluînd vorbele cronicarului din „The Telegraph”, că *Nothing to Be Afraid of* e „cea mai amuzantă și sinceră carte a lui Julian Barnes”. Amuzantă și sinceră? Firesc, doar e despre moarte. Sau despre de ce ne temem noi atunci cînd ne temem de moarte – o chestiune complicată, mai ales pentru cineva care la 20 de ani se declară ateu, iar la 50 agnostic, cineva care de la 13 ani se gîndește zilnic la moarte și care, aproape jumătate de secol mai tîrziu, scrie o carte despre teama asta. Ce să faci, la ce să te aștepți atunci cînd „Dumnezeu îți lipsește, dar nu crezi în el” și cînd știința te informează că „sufletul e povestea pe care și-o spune creierul sieși”? Te întorci la oamenii care îți sînt aproape, scrii despre părinții tăi și despre lucrurile pe care le păstrezi de la ei într-un sertar, despre bunici, cu metehnele și gingășiile lor, despre familia ta literară, Montaigne, Flaubert, Goethe. Toate acestea pentru ca cititorul să-și dea seama că, deși poți fi un neînfricat în ale sfîrșitului, asta nu te scutește de deznodămîntul inevitabil. Știînd că, statistic vorbind, ne temem mai mult de șoareci decît de moarte, Ențiclopedia propune un exercițiu (din seria celor adunate în manualul nescris al gimnasticilor imaginare): seara, înainte de somn, se construiește în minte un epitaf. Epitaful propriu, bun de așezat pe piatra care o să ne acopere o vreme. Al lui Barnes sună așa: „A reușit să fie mai celebru decît se aștepta... A reușit să fie atît de fericit cît i-a permis firea lui să fie... În ciuda egoismului genelor sale, nu a reușit – sau mai degrabă a refuzat – să le transmită mai departe... Și-a iubit nevasta și s-a temut de moarte”. Cum ar suna, deci, epitaful dumneavoastră?

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 216

Milkshake al premierelor

Milk e un film asumat militantist, obolul lui Gus Van Sant adus mișcării gay. Nu seamănă cu *Paranoid Park*, *Gerry*, *Last Days* sau *Elephant*, dar are o distribuție ebluisantă și un pregnant parfum disco. Parti-pris-ul e pe față și autorul și-l asumă, dar de aici pînă la a dori să interzici filmul publicului sub 18 ani (ca la un film porno sau un horror puternic) e tot atîta distanță cît e între lupta protagonistului pentru drepturile persoanelor gay și atacurile „oamenilor de bine” care îl iau pe Dumnezeu în brațe și proclamă cauza sfîntă a familiei.

Comisia de rating de pe lîngă Centrul Național al Cinematografului din România a considerat, după o primă vizionare, că filmul e șocant pentru ochii fragei ai minorilor și că i-ar putea îndemna la re-le (de parcă nu sînt minorii mai expuși la duhoarea latrinelor răsturnate pe mai toate posturile de televiziune). În urma protestelor distribuitorului, filmul a fost revăzută și i s-a schimbat „încadrarea”. Acum, el poate fi văzut de spectatorii de peste 15 ani. În SUA, filmul poate fi văzut de cei care au sub 18 ani doar dacă sînt însoțiți de un adult, iar în Marea Britanie, la fel ca în România, este interzis minorilor sub 15 ani.

Ce e atît de scandalos în film? Doi bărbați care se sîrută. Nu s-a mai văzut pe ecrane? Spre deosebire de *Brokeback Mountain*, care era un *lovestory* gay, *Milk* (opt nominalizări la Oscar) este biografia primului politician gay ales într-o funcție publică, Harvey Milk, devenit consilier municipal la San Francisco, în 1977. Harvey Milk a sfîrșit prematur, împușcat de un coleg consilier (interpretat în

FILM

Iulia BLAGA

film de Josh Brolin). Sean Penn, pe care nu ți-l puteai imagina într-un rol de gay pînă acum, capătă pe ecran o expresie facială mai meru tragică. Jucul său e impecabil, dar trădează mai mult fragilitatea decît ambiția și forța personajului. Sub penelul lui Gus Van Sant, Harvey Milk se conturează aproape ca un martir. Secvența în care este asasinat – tăioasă și surprinzătoare și pentru noi, și pentru el – este, după mine, cel mai bun moment al filmului. Pentru că atunci neprevăzutul nu mai e încadrat în rame înlacrimate și encomiastice – așa cum arată restul filmului, și mai ales finalul, cu procesiunea nocturnă prin oraș. Cred că cel mai bun lucru în film sînt interpretările tuturor actorilor care trec prin fața camerei. Josh Brolin e foarte bun, el are în sine capacitatea de a se transforma în personaj. E printre acei foarte puțini actori despre care ai impresia că-și modifică trăsăturile feței. De fapt, schimbarea vine din interior. Brolin e nominalizat la Oscar pentru rol secundar, deși apare – puse cap la cap – vreo 12 minute (asta

Milk — Pretul curajului/Milk, de Gus Van Sant. Cu: Sean Penn, James Franco, Josh Brolin

pentru că n-a fost nominalizat anul trecut, pentru *Nu există țară pentru bătrîni* – cînd ar fi trebuit să și câștige). James Franco e însă și mai bun decît Brolin (aici). Face, cred, cel mai bun rol al său de pînă acum – de iubit al lui Milk consumat de o relație în care e pe post de soție sacrificată. Emile Hirsch e complet diferit de ce făcea în *Into the Wild*. Mai e și Diego Luna șamd.

Încă trei filme

Valkyrie e o lecție de istorie ca de la școala populară. Un thriller mai mult american decît nemțesc. Tom Cruise are, e adevărat, un profil asemănător cu al lui Von Stauffenberg (e drept că pe net circula doar o singură fotografie din profil a acestuia), dar profilul psihologic al personajului e inexistent. Cruise e luat pe brațe și transportat aici din alte filme

americane de acțiune, în care a făcut ordine și și-a impus voința.

Nou-venită în oraș e o comedie care, de n-ar fi fost Renee Zellweger, ar fi fost complet pierdută. Scenariul este foarte îmbibit și stereotip, și chiar dacă acțiunea îl mai găurește cu tocurile lui, tot nu-l aereșește cum trebuie.

De *Lumea de dincolo – Revolta Lycanilor* nici nu vreau să spun nimic. Parcă tot filmul se deslășoară într-un canal de scurgere.

Operatiunea Valkyrie/Valkyrie, de Bryan Singer. Cu: Tom Cruise, Bill Nighy, Patric Wilson

Nou-venită în oraș/New in Town, de Jonas Elmer. Cu: Renee Zellweger, Harry Connick Jr., J.K. Simmons

Lumea de dincolo – Revolta Lycanilor/Underworld: Rise of the Lycans, de Patric Tatopoulos. Cu: Michael Sheen, Bill Nighy, Rhona Mitra

0 zi de lucru în copilărie

Bunica ne-a dat ceva de lucru – să culegem iarbă la iepuri, parcă – și a plecat în treburile ei, ameninșîndu-ne că ne jupoaie de vii la întorcere, dacă nu ne ducem sarcina la îndeplinire. Bine, asta era mai mult ca s-avem un țel precis pe ziua respectivă și să nu ne apucăm de prostii. Eu și cu var-mea mai mică am luat-o însă în serios și ne-am propus să ghituim cît mai repede iepurii și-apoi să ne vedem de-ale noastre. Var-mea mai mare ne-a privit disprețuitoare și ne-a apostrofat scurt: „Sclavilor!”.

N-aveam vreun chef aparte să cădem de sclavi, dar parcă nici cetățeni liberi, jupuții de vii, nu ne doream s-ajungem. Pe de altă parte,

era la fel de limpede că var-mea mai mare are un plan. „Și ce faci?”, o întreb eu. „Mai bine mă spinzur.” Cînd a văzut ce ochi mari am făcut noi doi aștia mai mici, s-a dus în casă, a luat un fular, a ieșit cu el afară și-a început să-l lege de-o creangă de copac. Var-mea mai mică a izbucnit în lacrimi. Ne-am unit lacrimile ca s-o convingem să renunțe. A acceptat cu greu, dar cu o condiție: să mergem toți trei pînă la serviciu la o mătușă a noastră, inginer agronom la o seră îndepărtată, ca să mîncăm căpșuni. Aveam de-ales.

Pe drum, am uitat de spinzurătoare. Am alergat peste-un deal, ne-am oprit

într-o vale și-am privit îndelung în rîu, încercînd să apreciem cum cît pește se ascunde acolo. Am văzut vreo doi, dar n-am putut prinde nici unul.

Cînd am trecut satul vecin, am remarcat într-o curte un mac înflorit foarte apropiat de gard. Am propus să-l fur. Am stat vreo oră ca să prindem un moment cînd nu mai trecea nimeni pe drum, apoi am băgat mina printr-un ochi de sîrmă. Atîngeam deja macul cu vîrfurile degetelor, cînd dincolo de grădiniță s-a ridicat o cîine hămăitor. Din fericire, între el și mina mea mai era un gard despărțitor, tot din sîrmă. Din nefericire, cîinele căuta disperat o spîrtură în

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

gardul lui, iar eu nu mai puteam să-mi trag mina pe care o strecurasem cu greu prin ochiul de sîrmă al gardului meu. În fine, javra mi-a cam tăiat unghiile cu dinții, dar altfel am scăpat nevătămat.

Am ajuns într-o fugă la intrarea către seră, însă un ne-ne nu ne-a lăsat să trecem. Cică n-auzise de mătușa noastră, ditamai inginer agronom. Am făcut cale-ntoarsă.

Pe la apus, pășeam agale, tăcuți, rupti de foame, pe malul rîului, iar eu mă întrebam serios dacă o să ne mai crească un alt rînd de piele, ca la șerpi, după ce ne jupoaie bunica. Cînd a

apărut salvarea: în rîu, la cîțiva metri, plutea un pește cu burta în sus (noi discutăm atunci ca are măcar vreo 3 kile, dar azi mă cam îndoiesc de asta). Și evident că bunica nu ne-ar mai fi făcut nimic dacă apăream acasă cu o așa pradă.

Am făcut un lanț uman, țîndu-ne de mîini și, cu ajutorul unei crengi, l-am tras la mal. Mirosea ca naiba, dar putea fi mîncat lejer, ne-am gîndit noi. L-am cărat cu rîndul pînă acasă. Am ajuns aproape noaptea, plini de solzi și puțînd în hoiț, încît bunicii cred că i-a și fost greață să se apropie de noi și să ne mai jupoaie de vii.